

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΖ' | ΑΘΗΝΑΙ, 19Α. ΓΕΝΝΑΙΟΥ 14 | 1/15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1978 | ΑΡΙΘ. 3-4

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Α'. ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ *

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

- VI. 1. Καὶ ὅσον βλέπει τις σιγῶντα ἐπίσκοπον, πλει-
όνως αὐτὸν φοβείσθω· πάντα γάρ, ὃν πέμπει ὁ οἰκοδεσπό-
της εἰς ἰδίαν οἰκονομίαν, οὕτως δεῖ ἡμᾶς αὐτὸν δέχεσθαι,
ὡς αὐτὸν τὸν πέμψαντα. Τὸν οὖν ἐπίσκοπον δῆλον ὅτι ὡς
5 αὐτὸν τὸν κύριον δεῖ προσβλέπειν. 2. Αὐτὸς μὲν οὖν
᾽Ονησίμος ὑπερεπαινεῖ ὑμῶν τὴν ἐν Θεῷ εὐταξίαν, ὅτι πάν-
τες κατὰ ἀλήθειαν ζῆτε καὶ ὅτι ἐν ὑμῖν οὐδεμία αἵρεσις
κατοικεῖ· ἀλλ' οὐδὲ ἀκούετε τινος πλέον, εἴπερ Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ λαλοῦντος ἐν ἀληθείᾳ.
- 10 VII. 1. Εἰώθασιν γάρ τινες δόλω πονηρῷ τὸ ὄνομα
περιφέρειν, ἄλλα τινὰ πράσσοντες ἀνάξια Θεοῦ· οὓς δεῖ
ὑμᾶς ὡς θηρία ἐκκλίνειν. Εἰσὶν γὰρ κύνες λυσσῶντες, λα-
θροδῆκται· οὓς δεῖ ὑμᾶς φυλάσσεσθαι ὄντας δυσθεραπεύτους.
2. Εἷς ἰατρός ἐστιν, σαρκικός τε καὶ πνευματικός, γεν-
15 νητὸς καὶ ἀγέννητος, ἐν σαρκὶ γενόμενος Θεός, ἐν θανάτῳ
ζωὴ ἀληθινή, καὶ ἐκ Μαρίας καὶ ἐκ Θεοῦ, πρῶτον παθητὸς
καὶ τότε ἀπαθής, Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ κύριος ἡμῶν.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 5 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

4. δῆλον ὅτι L: δηλονότι G. 5. προσβλέπειν G. 8. εἴπερ G: ἤπερ
L: εἰ μὴ περι A. 15. ἐν σαρκὶ γενόμενος GL: ἐν ἀνθρώπῳ Lightfoot I, 141,
163, 168, 181 (παραπέμπει εἰς M. Ἰθαν., Θεοδώρ., Γελάσιον, Σεβῆρον
᾽Αντιοχείας). ἐν θανάτῳ: ἐν ἀθανάτῳ GL. 16. ζωῆ ἀληθινῆ G: vita
vera L. 17. Ἰησοῦς... ἡμῶν A: λ. G: dominus Christus noster L.

VI. 1. Καὶ ὅσον περισσότερον βλέπει κανεὶς τὸν Ἐπίσκοπον νὰ σιωπᾷ¹, τόσον περισσότερον νὰ φοβῆται τοῦτον· διότι κάθε ἕναν πού ἀποστέλλει ὁ οἰκοδεσπότης διὰ νὰ φροντίσῃ τὰ τοῦ οἴκου του, μὲ τὸν ἴδιον τρόπον ὀφείλομεν νὰ τὸν δεχώμεθα, ὡς νὰ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ οἰκοδεσπότης. Τὸν Ἐπίσκοπον λοιπὸν εἶναι φανερὸν ὅτι πρέπει ν' ἀτενίζωμεν ὡς τὸν ἴδιον τὸν Κύριον². 2. Ὁ ἴδιος λοιπὸν ὁ Ὁνήσιμος ὑπερεπαινεῖ τὴν σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εὐταξίαν σας (τὴν τάξιν, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ὁμόνοιάν σας), διότι ὅλοι ζῆτε σύμφωνα μὲ τὴν ἀλήθειαν (τοῦ Εὐαγγελίου) καὶ ἐπειδὴ καμμία αἵρεσις³ δὲν εὐρίσκεται ἀνάμεσά σας· ἀλλ' οὔτε διδετε προσοχὴν πλέον σὲ κανένα, παρὰ μόνον ὅταν ὁμιλῆ διὰ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν κατὰ τρόπον ἀληθινόν⁴.

VII. 1. Διότι συνηθίζουσι μερικοὶ μὲ πονηρὰν δολιότητα νὰ περιφέρουσι (νὰ κηρύττουσι)⁵ τὸ ὄνομα (τοῦ Χριστοῦ), ἀλλ' ὅμως νὰ κάμνουσι ἄλλα ἔργα ἀνάξια τοῦ Θεοῦ· τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ἀποφεύγετε ὡς τὰ ἄγρια θηρία⁶. Διότι εἶναι ὅπως οἱ λυσσασμένοι λύκοι πού δαγκώνουσι ὑποῦλα· ἀπὸ αὐτοὺς πρέπει νὰ προφυλάσσεσθε, ἐπειδὴ εἶναι δυσκολοθεράπευτοι (ἀμετανόητοι). 2. Ἐνας (καὶ μοναδικός) εἶναι ὁ ἰατρός⁷ (πού ἤμπορεῖ νὰ θεραπεύῃ), καὶ σαρκικός καὶ πνευματικός⁸, γεννητὸς καὶ ἀγέννητος, ὁ ὁποῖος ἐνῶ εἶναι Θεὸς ἔγινε σὰρκα καὶ ἐνῶ εἶναι ἡ ἀληθινὴ ζωὴ, παρεδόθη εἰς τὸν θάνατον καὶ ἐκ τῆς Μαρίας (τῆς Παρθένου ἐν χρόνῳ

1. Πβλ. Φιλαδ. 1, 1. Ὁ σιωπῶν Ἐπίσκοπος εἶναι εἰκὼν καὶ μιμητὴς τοῦ σιγῶντος Θεοῦ καὶ τοῦ σιγῶντος προαιωνίου Χριστοῦ (πβλ. Ἐφ. 19, 1. Μαγν. 8, 2. Ἐφ. 15, 1 ἐξ.). 2. Πβλ. Ματθ. 21, 33-43. Μάρκ. 12, 1-12. Λουκ. 20, 9-19. Ματθ. 10, 40. Ἰω. 13, 20. 3. Πβλ. Τραλλ. 6, 1. 4. Εἰς τὰς αἵρέσεις δὲν κηρύττεται ὁ Χριστὸς τῆς Ἀληθείας. 5. Πβλ. Πολ. 2. Φιλ. 6, 3. 6. Πβλ. Ῥωμ. 16, 17. Τιτ. 3, 10. Β' Ἰω. 10έ. Ἰγνατ. Σμυρν. 4, 1, 7, 2. 7. Πβλ. Ματθ. 9, 12. Μάρκ. 2, 17. Λουκ. 5, 31. 4, 23. — Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἰατρός τῆς ἀσθενούσης ἐκ τῆς ἁμαρτίας ψυχῆς· ἡ ἁμαρτία εἶναι ἡ φοβερὰ ἀσθένεια τῆς ψυχῆς, μόνος δὲ θεραπευτὴς τῆς ἀσθενείας ταύτης εἶναι ὁ Λυτρωτὴς Χριστός. Πβλ. τὴν μεταφορικὴν ἔννοιαν καὶ ἐν Ἐφ. 20, 2. Τραλλ. 6, 2. Πολ. 1, 3. 2, 1. 8. Πβλ. Ἰω. 1, 14. Α' Ἰω. 4, 2. Β' Ἰω. 7.

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι.

*Προσφύεστατα οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι τιμῶνται ὡς οἱ προσιά-
ται Ἁγιοὶ τῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας. Τὸ ἔργον των εἶναι διεπο-
τιομένον ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἀπὸ τὸ Ἐὐαγγέλιον, ἀλλὰ συνάμα
χαρακτηρίζεται καὶ ἀπὸ μίαν δαριλῆ καὶ ἐν ταυτῷ ἰσορροπημέ-
νην πρὸς τὰς ἀξίας τῆς χριστιανικῆς πίστεως χρῆσιν τῆς θύρα-
θεν σοφίας, μὲ κυρίαν πηγὴν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ἐχοντες
«παιδείαν Κυρίου» καὶ πλοῦτον ζηλευτὸν ἄλλων γνώσεων, διε-
μόρφωσαν καὶ προσέβαλαν τὸ μορφωτικὸν ἰδεῶδες πρὸς ἐμπνεῖ
τὴν Ὀρθοδοξίαν.*

*Ὁ Βασίλειος, ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Γρηγόριος, Πατέρες καὶ
Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας κατ' ἐξοχὴν συνδεόμενοι πρὸς τὴν
Παιδείαν, εἶναι ὀνόματα φωταυγῆ. Καὶ εἰς τοὺς καιροὺς μας.
Οἱ νέοι μας, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν μιᾶς θαθείας κοσμοθεωριακῆς
καὶ ἠθικῆς κρίσεως, πρὸς ἐπιτείνεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον, κινδυ-
νεύουν ν' ἀπολέσουν κάθε ἔρμα ἀνθρωπισμοῦ, οὕτω δὲ ἡ Αὔριον
διαγράφεται ζοφερὰ καὶ ἐφιαλτικῆ. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη ἡ ἀγω-
γὴ των, οἰκογενειακὴ καὶ σχολικὴ, νὰ τονωθῆ εἰς θρησκευτικὰ
καὶ ἐθνικὰ ζῶπυρα. Ν' ἀποθῆ αἰσθητότερον ἀντιφέγγισμα τῶν
ἀντιλήψεων καὶ τῶν βιωμάτων πρὸς ἐκκληρονομήσαμεν εἰς τὸν το-
μέα αὐτὸν ἀπὸ τοὺς δύο μεγάλους Καπλαδόνας καὶ τὸν χρυσοο-
ρὸν Ἀντιοχέα.*

σαρκωθεῖς) καὶ ἐκ τοῦ Θεοῦ (Πατὴρὸς προαιωνίως γεννηθεῖς),
διὰ πρώτην φοράν ἔγινε παθητός, ὥστε νὰ πάσχη ὡς ἄνθρωπος
χάριν τῆς σωτηρίας μας) καὶ τότε (προτοῦ νὰ σαρκωθῆ) ἀπαθῆς
(ὑπάρχων ὡς Θεός), ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Κύριός μας⁹.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

9. Πβλ. Α' Τιμ. 3, 16.

Ἡ δόξα τῆς Θεοτόκου.

Ἡ Δεσποικὴ καὶ συνάμα Θεομητορικὴ ἑορτὴ τῆς Ὑπαπαντιῆς ἔχει, μεταξὺ ἄλλων, τὸ ἐξῆς πολύτιμον νόημα: τὴν προσήμανσιν τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου καὶ τῆς εἰς αὐτὰ μετοχῆς τῆς Παναγίας. Εἶναι οἱ λόγοι οὓς ἤκουσεν ἀπὸ στόματος τοῦ γέροντος Συμεῶν: «σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ρομφαία». Μὲ τὴν λέξιν «ρομφαία», ὡς τὴν ἐρμηνεύουν οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὑποδηλοῦται τὸ Ξύλον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ Ἰησοῦς ἀπέθανε διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ποῦ ἐνεπάγη ὁ Τίμιος Σταυρός; Ὅχι μόνον εἰς τὸ χῶμα τοῦ Γολγοθᾶ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καρδίαν τῆς Μαρίας. Ὅντως, ὡς μήτηρ, ἡ Παναγία ἠσθάνθη τὸν βαθύτερον ἀπὸ οἰονδήποτε ἄλλο πλάσμα τοῦ Θεοῦ πόνον διὰ τὸν ἄδικον θάνατον τοῦ Μονογενοῦς της. Δὲν εἶναι δὲ σχῆμα λόγου ἢ παρατήρησις συγχρόνου μας ἐκκλησιαστικοῦ συγγραφέως, ὅτι τότε ἡ ἰδικὴ της καρδία «εὐβάστασε τὸν βαστάζοντα πάντα».

Κατὰ τὴν οεπτὴν λοιπὸν αὐτὴν ἡμέραν, οἱ πιστοὶ λαμβάνομεν ἀφορμὴν νὰ συνειδητοποιήσωμεν ἔτι πλέον τὴν δόξαν τῆς Θεοτόκου.

Στολίζει καὶ ἑαυτὸν.

Ὁ καλὸς ποιμὴν, μὲ τὸ ἁγιαστικὸν τοῦ ἔργου, φυτεύει καὶ καλλιεργεῖ εἰς τὰς ψυχὰς τὴν εὐαγγελικὴν ἀρετὴν. Στολίζει οὕτω τὰ πνευματικά του τέκνα, εὐτρεπίζων αὐτὰ διὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ ὁ κόπος ποὺ καταβάλλει, ἔχει ἀνταπόκρισιν. Ὅχι μόνον ὁ Κύριος τὸν ἐπιθραβεύει ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι οἱ πιστοί, οὕτω κοσμούμενοι, διὰ τῆς εὐγνωμόνος ἀγάπης των πρὸς τὸν ἄξιον ποιμένα, τοῦ ἀποδίδουν ἕνα ἀντίστοιχον στολισμὸν. Κάθε ἀρετὴ ποὺ ἐμπνέεται ἀπὸ αὐτόν, εἶναι ἤδη ἐν παράσημον εἰς τὴν ψυχὴν του.

Οὕτως ἐπιβεβαιοῦνται εἰς τὰ πράγματα ἢ διὰ τοῦ σοφοῦ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης θεία ὑπόσχεσις: «Παίδευε υἱὸν καὶ ἀγαπήσει σε καὶ δώσει κόσμον τῇ σῇ ψυχῇ» (Παροιμ. κη' 17 α).

ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

ΕΝ Τῆ ΚΑΙΝῆ ΔΙΑΘΗΚῆ

Δ'

Εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην μνημονεύονται, ἐκτὸς τῆς Θείας Εὐχαριστίας, καὶ τὰ λοιπὰ Μυστήρια. Περὶ τοῦ μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος ὑπάρχουν σημαντικαὶ μαρτυρίαι, ἐκ τῶν ὁποίων πιστοποιεῖται, ὅτι τὸ μυστήριον τοῦτο, εἰσαχθὲν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, ἐτελεσιουργεῖτο ἐξ ἀρχῆς εἰς τὰς χριστιανικὰς κοινότητας (Ἰδὲ Ματθ. γ', 13 - 17. Μάρκ. α', 9 - 11. Λουκ. γ', 21 - 22. Ἰωάν. α', 32 - 33. Ματθ. κη', 19. Πράξ. β', 38· η', 36 - 36· ι', 47 - 48· ιστ', 31 - 33. Γαλ. γ', 27. Ρωμ. στ', 3 - 4. Α' Πέτρ. γ', 21). Διὰ τοῦ βαπτίσματος, ὅπερ εἶναι ὑπερφυσικὸν δῶρον τῆς Χάριτος, παρέχεται εἰς τὸν βαπτιζόμενον ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἡ νέα ἐν ἀγίῳ Πνεύματι ὑπερφυσικὴ ζωὴ. Συγχρόνως διὰ τοῦ βαπτίσματος γίνεται ἡ ἐνωσιμότης εἰς τὸ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. (Ἰδὲ σχετικῶς ἐν: Μάρκου Σιώτου, Ἡ Καινὴ Διαθήκη περὶ τῆς σχέσεως τῶν μυστηρίων Βαπτίσματος, Χρίσματος καὶ Θείας Εὐχαριστίας, Ἀθῆναι, 1969. Γεωργίου Γαλίτη, Ἐκκλησία καὶ Βάπτισμα κατὰ τὴν Καινὴν Διαθήκην, Θεσσαλονίκη, 1972).

Τὸ Χρῖσμα ὡσαύτως μνημονεύεται ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ. Οἱ Ἀπόστολοι ἐχορήγουν εἰς τοὺς βαπτιζομένους τὴν χάριν τοῦ ἀγίου Πνεύματος, τοῦθ' ὅπερ κατ' ἀρχὰς ἐγίνετο διὰ τῆς ἐπι τοὺς βαπτιζόμενους ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν (Πράξ. η', 14 - 17· ιθ', 5 - 6). (Πρβλ. Μ. Σιώτου, ἐνθ' ἄνωτ.).

Εἰς τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους ὑπῆρχεν ὡσαύτως στοιχειώδης χειροτονία τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν, γινόμενη διὰ τῆς μετὰ προσευχῆς συνδεομένης ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν (Πράξ. στ', 1 - 7· η', 18 - 20· ιγ', 2 - 3· ιδ', 23 κ.λπ.).

Ἐπίσης ὁ οὐσιώδης πυρὴν τοῦ μυστηρίου τῆς μετανοίας ἀπαντᾶται ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ (Ματθ. ιη', 18· ιστ', 19. Ἰωάν. κ', 23. Ἰακ. ε', 16 κ.λπ.). Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ διὰ τὸ μυστήριον τοῦ εὐχελαίου (Μάρκ. στ', 12 - 13. Ἰακ. ε', 14).

Καὶ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου ἔχει καινοδιαθηκικὴν θεμελίωσιν (Ματθ. ιθ', 3 ἐξ. Α' Κορ. ζ', 1 ἐξ. Ἐφ. ε', 31 - 32. Α' Τιμ. δ', 1).

Ἡ Καινὴ Διαθήκη ἔπειτα σημειώνει, ὅτι αἱ μεγάλα ἰουδαϊκὰ ἑορτὰ τοῦ Πάσχα καὶ τῆς Πεντηκοστῆς παρέμειναν καὶ ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, πληρωθεῖσαι βεβαίως ὑπὸ νέου περιεχομένου.

Ἀναμφιβόλως ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἦτο τὸ γενεσιουργὸν αἴτιον τοῦ ὑπὸ τῆς Πρώτης Ἐκκλησίας ἑορτασμοῦ τῆς «Κυριακῆς ἡμέρας» (Ἄποκ. α', 10. Πρβλ. Α' Κορ. ιστ', 2: «κατὰ μίαν σαββάτου». Πράξ. κ', 7: «ἐν τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων»). Ἡ «Κυριακὴ» εἶναι καθαρῶς χριστιανικὸν δημιούργημα, προελθὸν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν «μίαν τῶν Σαββάτων» (Jean Danielou, Liturgie und Bibel, München 1963, σ. 245).

Ἡ Καινὴ Διαθήκη δὲν ἀπεικονίζει ἢ θεμελιώνει μόνον τὴν πρωτοχριστιανικὴν λατρείαν, ἀλλὰ καὶ συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν περαιτέρω ἐξέλιξιν καὶ διαμόρφωσιν αὐτῆς. Τὸ λειτουργικὸν πνεῦμα τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶχε κανονιστικὴν ἐπίδρασιν καὶ ἐπενήργησεν ἰσχυρῶς ἐπὶ τὴν διὰ τῶν αἰώνων πραγματοποιουμένην ἀνάπτυξιν τῆς χριστιανικῆς λατρείας. Σπουδαία π.χ. ὑπῆρξεν ἡ ἐπίδρασις τῶν Εὐαγγελίων καὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ πυρῆνος τῆς εὐχαριστιακῆς Θείας Λειτουργίας, ἣτις σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου ὑπέστη πολλὰς μεταβολάς. Ἡ σύγκρισις τῶν διαφόρων λειτουργικῶν τύπων ἀποδεικνύει, ὅτι ὑπάρχουν ἐν αὐτοῖς διαφοραὶ λ.χ. εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν λόγων τῆς συστάσεως τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας, τοῦθ' ὅπερ, ἐὰν

κατὰ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους ἦτο, ὡς ἐλέχθη, ἡ αἰτία μορφολογικῶν τινων διαφορῶν τῶν κειμένων τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀντιστρόφως εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐν τοῖς θεοπνεύστοις κειμένοις ὑπάρξεως τῶν διαφορῶν τούτων.

Τὰ βιβλία τῆς Κ.Δ. ἐδημιούργησαν ἐπὶ πλέον τὰς ἀναγκαίας προϋποθέσεις διὰ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λειτουργικοῦ ἔτους, τῶν ἀκολουθιῶν τοῦ ἡμερονυκτίου καὶ πολλῶν λειτουργικῶν ἐθίμων.

Τὸ περιεχόμενον τῶν λειτουργικῶν εὐχῶν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν βιβλίων αὐτῆς. Ἐκτὸς αὐτοῦ ὑπάρχουν πολλὰ παραδείγματα, ἅτινα ἀποδεικνύουν τὴν μεγάλην ἐξάρτησιν τῶν λειτουργικῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων ἐκ τῶν κειμένων τῆς Καινῆς Διαθήκης. Δέον νὰ μνημονευθῆ, ὅτι κατ' ἐξοχὴν ἐν ταῖς λειτουργικαῖς εὐχαῖς καὶ ἐν τῇ ὑμνογραφίᾳ τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπαναλαμβάνονται συχνάκις λόγοι τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὡς καὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, καὶ ὑπὸ ποικίλας μορφᾶς κατοπτρίζονται ἡ διδασκαλία καὶ αἱ διηγήσεις τῶν βιβλίων τῆς καθ' ὄλου Ἀγίας Γραφῆς.

Εἶναι φανερόν, ὅτι τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης οὐ μόνον εἶναι σπουδαῖα ἐξ ἐπόψεως ἱστορικολειτουργικῆς, ἀλλ' ἐπὶ πλέον συμβάλλονται κατὰ τρόπον ἐξαίρετον εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ βαθυτέρου νοήματος τῶν μυστηρίων καὶ τῶν λοιπῶν πυχῶν τῆς χριστιανικῆς λατρείας. Ἡ Καινὴ Διαθήκη καὶ ἡ χριστιανικὴ λατρεία παρουσιάζουν τὴν αὐτὴν θεώρησιν τοῦ κόσμου, τὴν αὐτὴν στάσιν ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν αὐτὴν ἐρμηνείαν τῆς ἱστορίας. Δι' αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ γνησιὰ λειτουργικὴ ζωὴ ἄνευ βιώσεως τοῦ πνεύματος τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἐξ ἄλλου ἡ χριστιανικὴ λατρεία ἀποτελεῖ ἐν ἐξαίρετον ὑπόμνημα εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, παρέχουσα εἰς αὐτὴν τὸ πλήρωμα τοῦ βαθυτέρου νοήματός της. Ἡ

ἄνθρωποι τῆς λειτουργικῆς δημιουργίας συνδέεται πάντοτε μετὰ τῆς ἀνθήσεως τῆς μελέτης τῆς καθ' ὅλου Ἀγίας Γραφῆς. Ὅταν ἡ μελέτη αὐτῆ ἀτονῇ, τότε ἡ λειτουργικὴ ζωὴ καὶ αἱ λειτουργικαὶ σπουδαὶ ἐκτρέπονται εἰς ἐξεζητημένας ἀλλαγὰς.

Ὅθεν μεταξὺ τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τῆς χριστιανικῆς λατρείας ὑπάρχουν πολλὰ σημεῖα ἐπαφῆς ἔνθεν μὲν καθ' ὕλην ἢ περιεχόμενον, ἐτέρωθεν δὲ ἐξ ἐπόψεως μορφολογικῆς ἢ εἰδολογικῆς. Τὰ σημεῖα ταῦτα ἐπαφῆς ἀποτελοῦν τὸ κίνητρον διὰ τὴν συνεργασίαν μεταξὺ τῶν ἐκπροσώπων τῆς καινοδιαθηκικῆς ἐρένης καὶ τῶν λειτουργιολόγων.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Λόγω μεγάλης ἐλλείψεως χάρτου, εἴμεθα ἠναγκασμένοι, ὅπως παύσωμεν χορηγοῦντες παντὸς εἶδους ἀνάτυπα ἐκ τῶν δημοσιευομένων ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς Περιοδικοῖς ἄρθρων, πλὴν τῶν ἐν τῇ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» δημοσιευομένων ἐπιστημονικῶν μελετῶν, εἰς τοὺς συγγραφεῖς τῶν ὁποίων θὰ δίδωμεν ἑκατὸν (100) καὶ μόνον ἀνάτυπα. Συγχρόνως εἴμεθα ἠναγκασμένοι, ὅπως περιορίσωμεν μέχρι τοῦ κατωτάτου δυνατοῦ ὁρίου τὰς σελίδας τῶν Περιοδικῶν μας.

Ἐκ τῆς Διευθύνσεως

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

2 Φεβρουαρίου

Εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου

«*Ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστήσαι τῷ Κυρίῳ*».

Τὴν 40ὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ — πληροφορεῖ ὁ ἱ. Εὐαγγελιστῆς — «*ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστήσαι τῷ Κυρίῳ*» (Διήγησις Λουκ. 2, 22-24). Τὸ ἑορταζόμενον γεγονός τοῦτο διδάσκει τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπὸ τῆς τρυφερωτάτης ἡλικίας συνδέσεως τῆς παιδικῆς ψυχῆς μετὰ τὸν Θεὸν καὶ τὸν ναὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν Του.

1. Θὰ ᾔτο κατάλληλος ἡ παρούσα ἑορτή, διὰ τὰ ἐξάρχη, μετὰ εἰδικὸν οἰκογενειακὸν καὶ παιδικὸν πρόγραμμα, τὴν ἐκ μέρους τῆς οἰκογενείας προσαγωγὴν τῶν παιδιῶν πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα συνδεθῶσι μετὰ Αὐτοῦ καὶ τοῦ νόμου Του «*π α ι δ ι ὀ θ ε υ*».

Εἶναι πολὺ σημαντικὸν τὰ ἀρχίζη ἀπὸ τῆς «*πρώτης ὥρας*» ἡ κατὰ Θεὸν πορεία. Προτοῦ στραβῶσῃ τὸ δένδρον. Πρὶν διαστρεβλωθῆ ὁ χαρακτήρ. Πάντοτε εἶναι σοφώτερον καὶ συνετώτερον τὸ προνοεῖν μᾶλλον ἢ τὸ θεραπεύειν. Ὁ Ἄπ. Παῦλος μακαρίζει τὸν μαθητὴν του Τιμόθεον «*ὅτι ἐκ βρέφους τὰ ἱερά γράμματα οἶδε τὰ δυνάμενα σοφίαι εἰς σωτηρίαν*» (Β' Τιμ. 3, 15), ὡς διαπαιδαγωγηθεὶς μετὰ τοιαῦτα θεμέλια ἀπὸ τὴν μητέρα του Εὐνίκην καὶ τὴν μάμμην του Λωίδα (αὐτ. 1, 5).

2. Ἡ παιδικὴ ἡλικία εἶναι θεμελιακὴ διὰ τὴν ἀτομικὴν ἐξέλιξιν καὶ διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς κοινωνίας. Ποίου οἰκοδομήματος παραμελοῦνται ἀζημίως τὰ θεμέλια; Εἶναι ποτε δυνατόν ἡ ἐπιμέλεια εἰς τὰ μεταγενέστερα οἰκοδομικὰ στάδια τὰ καλύψῃ τίς θεμελιακὰς ἐλλείψεις καὶ κενὰ;

Ἐξ ἄλλου, πρὸς τὴν νεότητα στρέφονται — διότι ἀκριβῶς γνωρίζουν τὴν ἀξίαν τῆς νεότητος — οἱ θέλοντες τὰ στρατολογήσουσιν ὄπαδους διὰ τοὺς (ἄχι ἀγαθοὺς συνήθως) σκοποὺς των. Καὶ εἶναι προφανῶς προτιμότερον τὰ ἀξιοποιηθῆ ἐπ' ἀγαθῷ ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ ζωτικότης τῶν νέων.

Ἦσιν λοιπὸν εἰς τὴν προχωρημένην ἡλικίαν — ὄχι ὅταν ἔλθῃ τὸ γῆρας καὶ ἀχρηστευθῶμεν — ἀλλ' ἐφ' ὅσον εἴμεθα ἀκμαῖοι καὶ

χρήσιμοι διὰ τὸ καλόν, τὸ ἀτομικόν καὶ τὸ γενικόν, μὲ ἀμείωτον τὸν παλμὸν καὶ τὸν ζήλον, ἃς ἐπιδιώκωμεν τοὺς ὑψηλοὺς καὶ εὐγενεῖς στόχους, ἵνα ἐκ νεότητος προκόψωμεν εἰς Χριστὸν καὶ «αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα» (Ἐφ. 4. 15).

3. Οἱ ἔχοντες ἐπιφυλάξεις ἐν προκειμένῳ καὶ θεωροῦντες πρόωρον τὴν κατὰ Χριστὸν ἀγωγὴν τῶν παιδιῶν ὁμιλοῦν περὶ ὑπερβολῶν καὶ ἀνακόπτου, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς των, τὸν ἐμφανιζόμενον ἄγνον χριστιανικὸν ζήλον πολλῶν νεαρῶν ὑπάρξουν. Ζημιῶνουν ὅμως, ἀνεπανορθῶτως πολλάκις, καὶ τὰ παιδιὰ καὶ τὴν ὅλην κοινωνίαν.

«Νὰ χαροῦν τὰ νειᾶτά των», τὰ συμβουλεύουν. Νὰ χαροῦν θεοβαίως· ἀλλὰ πῶς; Μήπως φυγαδεύει τὴν χαρὰν ἡ ἀγνότης καὶ αἱ χριστιανικαὶ ἀρχαί; Εἶναι μεγάλο λάθος νὰ ἐντοπίζεται ἡ χαρὰ εἰς τὰ ἁμαρτωλὰ καὶ τὰ ἀθέμητα. Δὲν ὑπάρχει δὲ μεγαλύτερα χαρὰ καὶ εὐτυχία, διὰ τοὺς γονεῖς καὶ ὅλην τὴν οἰκογένειαν, ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν διαμόρφωσιν καὶ ἐξέλιξιν τοῦ ἤθους καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν παιδιῶν. (Πρβλ. «οὐδὲ σοφὸς εὐφραίνει πατέρα, οὐδὲ δὲ ἄφρων λύπη τῆ μητρὶ» Παροιμ. 10. 1).

Αὐτὴ ἃς εἶναι ἡ εὐχὴ καὶ ἡ ἐπιδιώξις μας διὰ τὰ παιδιὰ. Αὐτὸ ἃς εἶναι καὶ τῶν ἰδίων τῶν παιδιῶν τὸ ὠραῖον ἰδανικόν. Καὶ πάντες δέ, ἐφ' ὅσον διατηροῦμεν κάποιαν ἀκμαιότητα, ἃς ἐπιδιδῶμεθα εἰς ἔργα καταρτισμοῦ καὶ ἐποικοδομῆς ἐν Χριστῷ, ἐπ' ἀγαθῶν ἡμῶν καὶ τῆς ὅλης κοινωνίας.

★

Εἰς τὴν Κυριακὴν 12^η Ματθαίου

«Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον».

Σκληρὰ φαίνεται, ἐκ πρώτης ὄψεως, ἡ στάσις τοῦ Κυρίου πρὸς τὴν Χαναναίαν. Πονεμένη μητέρα, τῆς ὁποίας ἡ κόρη «κακῶς δαιμονίζεται», τὸν ἱκετεύει νὰ ἐπέμβῃ θαυματουργικῶς. Καὶ ὁ πάντοτε φιλόφρων Κύριος φαίνεται ὡς νὰ κωφεύῃ. Ἄλλ' ἔχει τοὺς λόγους του. Καὶ ἡ στάσις του αὐτῇ διδάσκει πολλά.

1. Ἡ σιωπὴ Του δὲν σημαίνει ἀδιαφορίαν οὔτε ἄρνησιν. Θέλει νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίστιν τῆς γυναικὸς ἐκείνης. Καὶ νὰ τὴν καλλιεργήσῃ εἰς βάθος.

Δὲν ἀγνοεῖ τὸ αἴτημά της καὶ τὸν πόνον της. Ὡς Θεὸς «οἶδεν... ὧν χρεῖαν ἔχομεν, προτοῦ ἡμᾶς αἰτῆσαι αὐτὸν» (Ματθ. 6. 8). Πολὺ μᾶλλον ἐφ' ὅσον ἐκείνη τοῦ ἐκθέτει τὸ αἴτημά της, εἶναι βέβαιον ὅτι τὴν προσέχει, ἀφοῦ ὁ ἴδιος δεβαιώνει «αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν...» (αὐτ. 7. 7).

Ἐχομεν καὶ ἡμεῖς προβλήματα ποικίλα (οἰκογενειακά, υγείας κ.ἄ.). Καὶ ἡ ἀναμενόμενη ἀπὸ Θεοῦ λύσις δὲν πραγματοποιεῖται. Μὴ νομίσωμέν ποτε ὅτι ἀπαξιῶσι ὁ Θεὸς γὰ ἐπιβλέψῃ ἐφ' ἡμᾶς. Ἀκόμη καὶ ἂν ἔχωμεν τὴν συναίσθησιν τῆς ἁμαρτωλότητος καὶ τῆς ἀναξιότητος, οὔτε τότε νὰ μᾶς ἀποθαρρύνῃ ἡ σκέψις «ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει» (Ἰω. 9. 31). Ἐκεῖνος εἶπε ρητῶς «τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω» (αὐτ. 6. 37). Ἄλλωστε ἡ συναίσθησις τῆς ἁμαρτωλότητος εἶναι νὰ ἐπαφίεται εἰς τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνος θὰ κρίνῃ ποῖα εἶναι «τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν», διὰ νὰ μᾶς τὰ δώσῃ. Καὶ Ἐκεῖνος πάλιν, ὅταν τὸ κρίνῃ ἀπαραίτητον, «παιδεύει ἐπὶ τὸ συμφέρον εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ» (Ἐβρ. 12. 10), χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίῃ δι' ἡμᾶς ἀποδοκιμασίαν καὶ ἀποστέρησιν τῶν εὐλογιῶν του.

2. Διὰ τὴν Χαναanaίαν ἐμεσολάβησε καὶ ἡ παράκλησις τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου «ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν». Τὴν συμπαθοῦν καὶ μεσολαθοῦν διὰ νὰ φύγῃ εὐχαριστημένη καὶ ἱκανοποιημένη. Ἄλλ' ἡ ἀπάντησις τοῦ Κυρίου δὲν εἶναι ἐνθαρρυντική «οὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ». Δὲν ἤλθεν ἀκόμη ἡ σειρά τῶν ἄλλων ἔθνων. Ἔθεσε δηλ. ὁ Κύριος ζήτημα προτεραιότητος καὶ σειρᾶς εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ἐλέους του. Πολλάκις ἀναβάλλει — χωρὶς νὰ ἀρνήται ἢ νὰ ἀπορρίπτῃ — εἰς εὐθετώτερον χρόνον τὴν ἱκανοποίησιν τῶν αἰτημάτων μας.

Ζητοῦμεν κάτι σήμερον καὶ θὰ μᾶς τὸ δώσῃ θραδύτερον. Ἐχει τὸ σχέδιόν του ὁ Θεός. Ἡ πρόνοιά Του θὰ ἐκδηλωθῇ εἰς τὸν κατάλληλον χρόνον. «Καιρῶ δεκτῶ ἐπήκουσά σου» (Ἦσ. 49, 8. Β' Κορ. 6, 2), εἶπε διὰ τοῦ Προφήτου. Συνδυάζει δὲ τὰς δωρεὰς Του ὁ Θεός μέσα εἰς τὸ χρονοδιάγραμμα καὶ τὴν πορείαν τῆς οἰκονομίας τοῦ ὄλου θέματος τῆς προσωπικῆς ἐνδὸς ἐκάστου σωτηρίας. Οἰκονομεῖ δηλ. διὰ τὸν καθένα τὰ πράγματα κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον καὶ χρόνον, ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ αἰώνιον συμφέρον μας.

Μὴ σκληρύνῃ λοιπὸν κανεὶς τὴν στάσιν καὶ τὴν καρδίαν του ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, διότι δὲν ἔρχονται τὰ πράγματα ὅπως καὶ ὅταν

τὰ θέλομεν. «Τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν» (Ρωμ. 8, 28).

3. Τέλος, ἡ Χανααία (μετὰ τὴν σιωπὴν ἀρχικῶς καὶ τὴν ἀναβολὴν ἔπειτα τοῦ αἰτήματός της ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου), εἰς τὸ ἐπίμονον αἶτημά της «Κύριε, βοήθει μοι», ἤκουσε καὶ μίαν ταπεινωτικὴν δι' αὐτὴν ἀπάντησίν Του· «οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις». Καί, χωρὶς νὰ προσβληθῆ, εἶχε τὴν ἐτοιμότητα νὰ πιασθῆ ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Κυρίου καὶ νὰ εἶπῃ· «ναί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψυχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ κυρίου αὐτῶν». Κάποια ψίχουλα, Κύριε — ἐτόλμησε νὰ εἶπῃ — ρίπτονται καὶ εἰς τὰ κυνάρια. Δὲν σοῦ ζητῶ περισσότερο ἀπὸ τὰ ψιχία τῆς παντοδυναμίας σου. Μὲ φθάνουν. Εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ θεραπευθῆ ἡ κόρη μου. Καὶ ἐδέχθη τὸν ἔπαινον («μεγάλῃ σου ἡ πίστις») καὶ τὴν ἐπιβράβειυσιν τοῦ Κυρίου («γενηθήτω σοι ὡς θέλεις») διὰ τὴν πίστιν της.

Δὲν εἶναι σπάνιον νὰ ἐπιτρέπη ὁ Θεός, πρὶν ἀναδῶμεν ὑψηλά, νὰ περάσωμεν ἀπὸ μεγάλῃν ταπεινώσειν καὶ πόνον καὶ στέρησιν καὶ δοκιμασίαν, «ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἡ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν» (Β' Κορ. 4, 7). Ἄς σκεπτώμεθα πολλάκις τί εἴμεθα πρὶν φθάσωμεν εἰς τὴν θέσιν πού εὐρισκόμεθα σήμερον. Πολλοὶ παρεμερίζοντο ἐπὶ μακρόν, διὰ νὰ ἀναγνωρισθοῦν καὶ ὑψωθοῦν κατόπι. Εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους Αὐτὸν ἐπιφυλάσσει ἐν καιρῷ ὁ Θεὸς τὴν εὐδοκίαν Του.

★

10 Φεβρουαρίου

Εἰς τὸν ἅγιον ἱερομάρτυρα Χαραλάμην

«Ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ».

Ὁ ἄνθρωπος πάντοτε ἐπιθυμεῖ νὰ εἶναι δυνατός. Ἡ ζωὴ εἶναι ἀγών. Καὶ πολλοὶ δύσκολοι περιστάσεις ἀπαιτοῦν νὰ εἴμεθα δυνατοί, διὰ νὰ τὰς ἀντιμετωπίσωμεν. Διὰ τοῦτο, ἄλλος μὲ τὴν μὲν μορφωσίν του, ἄλλος μὲ τὰ πλοῦτή του, ἄλλος μὲ τὰ ἀξιώματά του, μὲ τὰ μέσα πού διαθέτει φροντίζουν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἔχουν ὅπλα καὶ δύναμιν εἰς τὴν ζωὴν. Ἐν τούτοις συμβαίνει πολλάκις, παρ' ὅλα τὰ ἐφόδια ταῦτα, νὰ ἀποδεικνύωνται ἀνίσχυροὶ καὶ νὰ καταβάλλωνται πολλοὶ εἰς τὰς δυσκόλους ὥρας τοῦ θίου.

1. Ὁ ἁ γ. Χ α ρ ἄ λ α μ π ο ς ἀνεδείχθη πράγματι δυνατός. Καθ' ὅλον τὸν θίον του, ἀλλὰ καὶ εἰς βαθύτατον γῆρας (113

ἐτών), ὅτε θὰ ἦτο φυσικόν νὰ μὴ ἔχη ἀκμιαίας δυνάμεις, διέθετε ἀληθῆ καὶ ἀκαταγώνιστον δύναμιν. Καὶ «ἐνδυναμούμενος ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» ἀντιμετώπισε τὸ φοβερόν μαρτύριον.

Συνελήφθη καὶ ὠδηγήθη ἐνώπιον τοῦ ἐπαρχοῦ. Ἐκεῖνος ἀτενίζων τὸν γέροντα τὸν παροτρύνει νὰ φεισθῆ τῶν γηρατειῶν του. Ἄλλ' ὁ ἁγ. Χαράλαμπος ἀπαντᾷ: «Κάνεις λάθος, ἐπαρχε, ἀν νομίζεις ὅτι ἡ δύναμις καὶ ἡ αὐτοθυσία εἶναι ἀπλῶς ζήτημα σωματικῆς ἀντοχῆς· μπόρεις νὰ δοκιμάσης, καὶ θὰ βεβαιωθῆς ὅτι ἀν καὶ εἶμαι γέρων, δὲν μοῦ λείπει τὸ θάρρος καὶ τὸ σθένος ἐνώπιον τοῦ μαρτυρίου».

Ἡ γλῶσσα αὐτῆ κατέπληξε τὸν ἐπαρχον. Ἀπὸ ποῦ ἀντλεῖ τόσην δύναμιν αὐτὸς ὁ ἀκατάβλητος γέρων;

Ὁ ἅγιος ὁμιλεῖ τοιουτοτρόπως, διότι εἶναι ἐνδυναμωμένος «τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ». Ἡ πίστις του καὶ τὰ ἰδανικά του περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς τοῦ ἔχουν δημιουργήσει τὸ ἀκλόνητον φρόνημα, ὅτι «οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς» (Ρωμ. 8. 18). Ἐξ ἄλλου, ὡς ὁ Ἄπ. Παῦλος ἠδύνατο νὰ λέγῃ: «... οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχὴν μου (τὴν ζωὴν μου) τιμίαν ἑαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ...» (Ἠράξ. 20. 24). Εἶχε δηλ. τελείαν αὐταπάρνησιν. Καὶ μόνον ὅποιος ἔχει κατορθώσει νὰ ὑψωθῆ πνευματικῶς τόσον, ὥστε νὰ παραθεωρῆ ὅλα τὰ ἐφήμερα (ἐπιθυμίας, ἐπιδιώξεις, συμφέροντα, αὐτὴν ταύτην τὴν πρόσκαιρον ζωὴν), ἀκολουθῶν τὸ «ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν», ἔχει τεραστίαν ἠθικὴν δύναμιν, ἵνα εἰς ὥρας κρίσιμους ἀντιμετωπίσῃ καὶ τὰ χειρότερα, ὡς ὁ ἑορταζόμενος ἅγιος.

Ἀκόμη, ὁ σεπτὸς ἱερομάρτυς ἔζη εἰς ἐποχὴν μαρτυρίων καὶ διωγμῶν. Καὶ ἔμεινε μὲν ἀνέπαφος προσωπικῶς ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἀπὸ τοῦ μαρτυρίου, μέχρι τῆς ὥρας ταύτης· ἦτο ὅμως ψυχικῶς προητοιμασμένος δι' αὐτὴν τὴν ὥραν. Καὶ ὡς ἱερεὺς ἐν Μαγνησίᾳ πλειστάκις ἐνεψύχωνε τὸ ποιμνιόν του διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν διωγμῶν· καὶ πολλάκις ἀσφαλῶς συμπαραστάθη καὶ ἐτόνωσεν ἄλλους ὀδηγηθέντας πρὸ αὐτοῦ εἰς τὸ μαρτύριον, ἐνισχύων τὴν πίστιν των καὶ ὁμιλῶν εἰς αὐτοὺς περὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ τῆς αἰωνίου βασιλείας του. Ἦλθε τώρα ἡ ὥρα νὰ ἀποδείξῃ καὶ προσωπικῶς ὅτι ἦτο ἄξιος ἡγέτης καὶ οὐδόλως ὑπελείπετο τῶν ἐκ τοῦ ποιμνίου του μαρτύρων· μάλιστα δ' ὅτι ἡ ὄλη ἀγιότης του τὸν εἶχεν ἤδη καταστήσει ὄρμιον πρὸς μαρτυρικὴν ἐπισφράγισιν τῆς ἐν Χρι-

στῶ ζωῆς του, ἐφ' ὅσον διακαῶς πλέον ἐπόθει «ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι» (Φιλιπ. 1. 23).

2. Πάντως ἡ ἀκατανίκητος δύναμις του ὠφείλετο εἰς τὸ ὅτι ἐνεδυναμοῦτο «τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ». «Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν», εἶπεν ὁ Κύριος (Ἰω. 15. 5). Ἀπαραίτητος δὲ προϋπόθεσις, διὰ νὰ ἐπακολουθήσουν χριστιανὰ καὶ ἄξια τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, εἶναι ἡ εἰς τὰ πλαίσια «τῆς χάριτος τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» πορεία τῆς ὅλης ζωῆς τοῦ πιστοῦ.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀνίσχυρος ἐξ ἑαυτοῦ. Ἰδοὺ ὁ Ἅπ. Πέτρος, θαρρήσας εἰς ἑαυτόν, ἔπεσε, τρὶς ἀρνηθεὶς τὸν Χριστόν. Ἰδοὺ καὶ ὁ Ἅπ. Παῦλος ἔχων βαρὺν «σκόλοπα τῆ σαρκί» καὶ κατ' ἐπανάληψιν (τρὶς) παρακαλέσας τὸν Κύριον, «ἵνα ἀποστῆ (ὁ σκόλοψ) ἀπ' αὐτοῦ», ἤκουσε τὸ «ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται» (Β' Κορ. 12. 9). Πῶς λοιπὸν νὰ μὴ συνιστᾷ κατόπιν εἰς τὸν μαθητὴν του Τιμόθεον «ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»;

Συμπέρασμα καὶ δίδαγμα σαφές. Ὅταν ἡμεῖς εἴμεθα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ Χριστὸς εἶναι μεθ' ἡμῶν, τότε εἴμεθα δυνατοὶ ἐν τῷ βίῳ, εἰς ὅτι ἤθελε παρουσιασθῆ, ὥστε νὰ μὴ καμφθῶμεν ἀλλὰ νὰ ἀποδειχθῶμεν ὡς ὁ ἅγιος Χαραλάμπης, «πιστοὶ ἄχρι θανάτου» καὶ δώσει ἡμῖν τὸν στέφανον τῆς ζωῆς.

★

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Οἱ συνδρομηταὶ τῶν Περιδικῶν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ» καὶ «ΘΕΟΛΟΓΙΑ» παρακαλοῦνται, ὅπως πᾶσαν ἀλλαγὴν διευθύνσεως τῶν γνωστοποιοῦν ἀμέσως εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν ὡς εἴρηται Περιδικῶν, Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι Τ. 140, δι' ἐπιστολῆς τῶν, σημειουμένης ἀπαραίτητως τῆς παλαιᾶς διευθύνσεως, ἵνα καταστῆ δυνατὴ ἡ κανονικὴ ἀποστολὴ τῶν φύλλων.

γνωστο, τὰ παιδιὰ τῶν πλουσίων μορφώνονταν μονάχα μὲ εἰδικούς καὶ «κατ' οἶκον διδασκαλίαν». Οἱ δάσκαλοι κι αὐτοὶ ἦταν λιγοστοί. Ἔτσι τῆ μικρῆ Πηνελόπη τὴν ἐμπιστεύθηκαν στὸν Ἀπελλιανό, μὲ φήμη ὄχι μονάχα λόγιου καὶ σοφοῦ, ἀλλὰ κι ἐνάρετου. Ὁ σοφὸς αὐτὸς δάσκαλος κατὰ τινὰς ἦταν χριστιανός, ἀλλὰ δὲν ἀποκάλυπτε τὴν ιδιότητά του, γιατί ζοῦσε ἀνάμεσα σὲ εἰδωλολάτρες καὶ δὲ θὰ τοῦ εἶχαν ἐμπιστοσύνη νὰ τὸν ἔχουν ὡς δάσκαλο τῶν παιδιῶν τους. Ἄλλοι πάλι —κατὰ τοὺς Συναξαριστὲς πάντα— πιστεύουν πὼς ἡ Πηνελόπη γνώρισε τὸ Χριστὸ ἀπὸ μιὰ κόρη θεραπεινίδα ἢ ἰδιαίτερή της, σὰ νὰ λέμε «δεσποινίδα τῶν τιμῶν». Πάντως ἐμπιστὴ φίλη ἔγινε ἡ κόρη αὐτῆ, ἀνώνυμη σ' ἐμᾶς, κι αὐτὴ μύησε τὴν Εἰρήνην στὸ Χριστό, γιατί ἦταν πιστὴ. Εἶναι κι αὐτὸ τὸ σημεῖο ἀπ' ἐκεῖνα τὰ σκοτεινὰ κι ἄγνωστα στὴν ἱστορία τῆς Ἀγίας μας.

Ἡ ἐπιστροφή τῆς Εἰρήνης στὸ Χριστό.

Κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, ἄσχετα ἀπὸ ποιὸν γνώρισε τὸ Χριστό, τὸ γεγονὸς εἶναι πὼς ἓνα τόσο καθαρὸ καὶ ἄγνὸ πλάσμα, μὲ φωτισμένη καλλιεργημένη διάνοια ἀπὸ σοφὸ δάσκαλο — ἔστω κι ἔθνικὸ — δὲν ἦταν δυνατό νὰ ἰκανοποιεῖται ἀπὸ τόσες πλάνες ποὺ δίδασκαν σὰ θρησκευτικὲς ἀλήθειες, οἱ διάφορες εἰδωλολατρικὲς θεωρίες γιὰ τὸν ἄνθρωπο, γιὰ τὸν κόσμον, γιὰ ἀρετὴ καὶ κακία, γιὰ ζωὴ καὶ θάνατο, γιὰ μέλλουσα ζωὴ καὶ τὰ λοιπὰ προβλήματα ποὺ ἀντιμετωπίζει καθένας, ἀνάλογα μὲ τὴν καλλιέργεια καὶ τὰ πνευματικὰ του ἐνδιαφέροντα.

Πιθανότερη — κατὰ τὴ γνώμη τοῦ γράφοντος — ἐκδοχὴ ποὺ μπορεῖ νὰ συνδυάσει καὶ τίς δυό, φαινομενικὰ ἀντίθετες, ἀπόψεις εἶναι ὅτι κι ὁ δάσκαλος Ἀπελλιανός, ὁ σοφὸς κι ἐνάρετος, ὁ ὑποδειγματικὸς παιδαγωγὸς ἦταν χριστιανός. Στὴ μαθήτριά του, γῆ ἀγαθὴ, ὅλα τῆς τὰ ἔλεγε καὶ τῆς τὰ δίδασκε προπαρασκευαστικά, χωρὶς νὰ τῆς ἀποκαλύπτει τὴν πηγὴ αὐτῶν ποὺ τῆς δίδασκε. Ἦταν ἔτοιμη καθ' ὅλα νὰ δεχτεῖ τὸ Χριστό. Τῆς ἔλειπε ἡ ἀφορμὴ, τὸ προσάναμμα, γιὰ νὰ φλογισθῆ ἀπὸ τὴν οὐράνια ἀγάπη.

Ἡ νεαρὴ φίλη, ἡ ἀνώνυμη σὲ μᾶς κι ἐπώνυμη στὸν Παντογνώστη, στάθηκε ἴσως αὐτὸ τὸ εὐλογημένο «προσάναμμα» μιὰ καὶ ἦταν χριστιανή. Τῆς θείας Πρόνοιας ὁ δάχτυλος ἐνέργησε κατὰ τρόπο θαυμαστό, ὥστε μιὰ τόσο ἐκλε-

κτη ψυχή νά βρεῖ τὸ φυσικό της προσανατολισμό, τὸ Νυμφίο της Χριστό. Δὲν συντρέχει κανένας λόγος ἀρνητικὸς ποὺ νά μὴ δεχθεῖ ὁ μελετητὴς τοῦ βίου τῆς Ἁγίας μιὰ τέτοια λύση.

Ἔτσι ἡ Πηνελόπη, ὑπὸ συνθήκες ἰδιαίτερα χαρακτηριστικές, δέχτηκε τὸ Χριστό. Κατὰ τὴν παράδοση, ἡ Πηνελόπη ζοῦσε σ' ἓνα πύργο μ' ὅλα τὰ ἀγαθὰ. Ἐκεῖ περνοῦσε τὶς μέρες της. Ἐκεῖ διδασκόταν ἀπὸ τὸ σοφὸ Ἀπελλιανὸ τὰ θεῖα κι ἀνθρώπινα. Ἀλλὰ στὸ ἴδιο περιβάλλον, γιὰ νά μὴ πλήττει ἡ νεαρὴ κόρη μὲ τὴν διαρκὴ παρουσία ἑνὸς γέροντα, χρειάσθηκε ἡ συντροφιά καὶ ἡ φιλία ἄλλης συνομήλικῆς της.

Ἄφοῦ λοιπὸν ἡ φίλη τῆς Πηνελόπης κέρδισε ὅλη της τὴν ἀγάπη κι ἐμπιστοσύνη, προσευχόταν συχνὰ στὸν Κύριο νά φανερωθεῖ στὴν ἀγαπημένη της Πηνελόπη. Αὐτὴ ἡ ψυχικὴ της ἀγωνία ἔσυρε καιρό. Ὅποτε μιὰ νύχτα βλέπει ἡ Πηνελόπη ἓνα σημαδιακὸ ὄνειρο. Τρομαγμένη κι ἀπορημένη τὸ διηγεῖται καὶ στὸ δάσκαλο καὶ στὴ φίλη της. Καὶ οἱ δύο κατάλαβαν πὼς ἦρθε ἡ ὥρα ν' ἀποκαλύψουν στὴν εὐγενέστατη καὶ πνευματικὰ ὄριμη μαθήτρια καὶ φίλη ὅλη τὴ χριστιανικὴ ἀλήθεια. Ἔτσι κι ἔγινε.

Δὲ δυσκολεύθηκε ὁ Ἀπελλιανὸς νά πεῖ θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ τὰ περὶ ἑνὸς Θεοῦ γιὰ τὸ Χριστό, γιὰ τὸ ἔργο του, γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ποὺ πρόσφερε τὴ Ζωὴ τοῦ «λύτρον ἀντὶ πολλῶν». Καὶ ἡ φίλη της, μὲ τὴ γυναικεῖα εὐαισθησία καὶ τρυφερότητα, τῆς μίλησε τὴ γλώσσα τῆς καρδιᾶς, τοῦ αἰσθήματος, τῆς ἀγάπης. Δὲ χρειαζόταν τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ ἱερὸ βάπτισμα.

Μιὰ νύχτα προσκαλοῦν τὸν ἱερέα τους — γνωστὸ καὶ στοὺς δύο — καὶ τοῦ ἀποκαλύπτουν τὰ πάντα. Στὸν πύργο ἐκεῖ, στὸν εἰδυλλιακὸ χῶρο, γίνεται τὸ βάπτισμα καὶ μετονομάζεται ἡ Πηνελόπη σὲ Εἰρήνη. Καὶ μᾶς εἶναι πιὰ γνωστὴ μ' αὐτὸ τὸ ὄνομα. Ἀπὸ τότε, ὅπως ἦταν φυσικό, ὅλα ἀλλάζουν γιὰ τὴν Εἰρήνη. Τῆς δόθηκε τὸ κλειδί νά ἐξηγήσει τὰ ὡς τότε ἀνεξήγητα. Συναρμολόγησε τὴ διδασκαλία τοῦ Ἀπελλιανοῦ — τοῦ ἐγκεφαλικοῦ σοφοῦ δασκάλου — μὲ τὴν ἀπλότητα κι ἀγνότητα τῶν προθέσεων, τῶν ἐνεργειῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν βιωμάτων τῆς φίλης της. Ἦρεμει ψυχικά. Βρίσκει τὴ γαλήνη, τὴν εἰρήνη τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς της. Τώρα ὁμως τὴν κατατρώγει ἡ φωτιά ποὺ ἄναψε μέσα της. Ὅλα αὐτὰ τὰ περιστατικὰ ἔγιναν ὅπως γράφονται στὴ συνέχεια.

Ἡ νέα ζωὴ καὶ οἱ περιπέτειες.

Τὸ ὄνειρο τὸ συμβολικὸ τῆς Εἰρήνης πού εἶχε δεῖ, τώρα πιά μπαίνει στὴ Ζωὴ της, ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς φαντασίας στὸν κόσμον τῆς πραγματικότητος. Τὸ ὄνειρό της ἦταν: "Ἐνα κάτασπρο περιστέρι ἔρχεται καὶ βάζει ἓνα κλαδί ἐλιᾶς πάνω στὸ τραπέζι τοῦ ὑπνοδωματίου της. "Ἐνας ἀετὸς μετὰ ἀφήνει κάποιο στεφάνι ἀπὸ πολύχρωμα λουλούδια πλάι στὸ κλωνάρι τῆς ἐλιᾶς. Τέλος ἓνα κοράκι ἀκουμπάει κάποιο σκοτωμένο φίδι κοντὰ στ' ἄλλα συμβολικὰ ἀντικείμενα. Ξυπνάει ἔντρομη ἀλλὰ ἀποκοιμιέται πάλι. Τούτῃ τῇ φορᾷ τῆς παρουσιάζεται ἄγγελος καὶ τῆς λέει: «Μ' ἔστειλε ὁ Κύριός μου, νὰ σοῦ πῶ ὅτι ἔφτασε ἡ εὐλογημένη ὥρα νὰ δεχτεῖς τὴν πίστη στὴν ὁποία θὰ σὲ ὀδηγήσει ἡ ἀγαπημένη σου φίλη. Ὁ Ἰησοῦς τὴν ἔστειλε κοντὰ σου γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ».

Τὸ πρωὶ ἡ Πηνελόπη συναντᾷ τὴ φίλη της καὶ ζητάει νὰ τῆς μιλήσει γιὰ τὸ Χριστό. «Μὴ κρύβεσαι, εἶσαι χριστιανή. Μοῦ τὰ φανέρωσε ὅλα ὁ ἄγγελος Κυρίου...». Ἡ χαρὰ, ἡ συγκίνηση, τὰ δάκρυα, τ' ἀγκαλιᾶσματα καὶ οἱ χίλιων λογίων ἐκδηλώσεις δὲν ἔλεγαν νὰ τελειώσουν! "Ἐτσι ἔγινε ἡ βάπτισις. Ὁ δάσκαλός της τῆς ἐρμήνευσε τὸ ὄνειρο: Τὸ περιστέρι συμβολίζει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα πού τὸ δέχονται οἱ πιστοὶ μετὰ τὸ βάπτισμα. Τὸ κλαδί τῆς ἐλιᾶς τὸ σύμβολο τῆς εἰρήνης καὶ τὸ ὄνομα πού σοῦ φανέρωσε ὁ ἄγγελος. Τὸ στεφάνι εἶναι τὸ μαρτύριο. Τὸ φίδι καὶ τὸ κοράκι τὰ θλιβερὰ πού θὰ συμβοῦν πρὶν ἀπὸ τὴ στέψη σου.

Εὐτυχῶς γιὰ τὴν Εἰρήνην ὁ πατέρας της ὁ εἰδωλολάτρης εἶχε πεθάνει. Ἡ μητέρα της γερόντισσα πιά δὲν μποροῦσε ν' ἀντιδράσει στῆς θυγατέρας της τίς ἐπιθυμίες. "Ἐτσι ἔθεσε πρὸς χάρη της ἄφθονα ὑλικά μέσα καὶ χρήματα. "Ἄλλωστε ἦταν καὶ ἡ μονάκριβη κόρη της.

Ἡ Εἰρήνη ἀρχίζει ἀπὸ τὴ στιγμή τῆς νέας ζωῆς, στὴν ὁποία μπῆκε κατὰ τρόπο τόσο φυσικὸ ὅσο καὶ θαυμαστό, νὰ μεταδίνει τὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ, μετὰ διακριτικότητα ἀλλὰ καὶ θάρρος, ἀνάμεσα στὰ γνωστὰ καὶ φιλικὰ της πρόσωπα. Σιγὰ - σιγὰ ἐπεκτείνει τὴ σαγήνη τοῦ λόγου κι εὐρύτερα.

Τὸ ἱεραποστολικὸ της ἔργο βγῆκε ἔξω ἀπὸ τὴ χώρα, ὅπου γεννήθηκε κι ἀνατράφηκε, ὅταν ὁ Σαπῶρ Β', γύρω στὰ 335 μ.Χ. στοὺς χρόνους τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, ἀρχισε μετὰ φανατισμὸ νὰ καταδιώκει τοὺς χριστιανοὺς, γιὰτὶ ἀρνιόνταν τοὺς πάτριους θεοὺς του. "Ἐτσι ἔκλεινε τοὺς ναοὺς τῶν

χριστιανῶν, σκότωνε τοὺς ἱερεῖς καὶ κήρυξε φανερὰ διωγμό. Δὲν ἔφερεν ὄμως ἀντίρρηση σὲ ὄσους ἄφηναν τὶς περιο-
οῖες τοὺς καὶ ἔφευγαν ἔξω ἀπ' τῆ χώρα του.

Ἡ Εἰρήνη ἐκπατρίζεται.

Ἡ Εἰρήνη παίρνει τὸ δρόμο τοῦ ἐκπατρισμοῦ. Δὲν ἦταν πρόθεσὴ της ἡ φυγὴ. Ἀντίθετα ἐπιδίωκε μαχητικὴ θέση. Ἡ δίψα της περιστρεφόταν πῶς νὰ καταστήσει κι ἄλλους, ἂν μπορούσε ὅλους, μετόχους αὐτῆς τῆς πνευματικῆς ἀπο-
κάλυψης καὶ τῆς ἀνέκφραστης χαρᾶς. Ἐγκαταλείπει τὴν Περσία καὶ διασχίζει, πεζοπορώντας, τὶς ἐνδιάμεσες χῶρες καὶ πόλεις γιὰ νὰ φτάσει στὴν Ἔφεσο τῆς Μικρασίας.

Μιμήθηκε τὸ παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων μὲ τὶς ἱερα-
ποστολικές τους περιοδεῖες. Ἔτσι περνώντας τὴ Βαγδάτη, τὴ Συρία, τὴν Κιλικία, Ταρσό, Λύστρα, Λαοδίκεια, ἔφτασε στὴν Ἰακουστὴ Ἔφεσο. Σ' ὅλες αὐτὲς τὶς πόλεις καὶ χῶ-
ρες προσπάθησε νὰ ἔρθει σ' ἐπικοινωνία μὲ τοὺς χριστια-
νοὺς. Ἀντάλλασσε τὶς προσωπικὲς τῆς ἐμπειρίες ἀπὸ τὴ
γνωριμία της μὲ τὸ Χριστὸ καὶ ὑπογράμμιζε πῶς εἶχε μετα-
βληθεῖ ἡ ζωὴ της. Μιλοῦσε σὲ συγκεντρώσεις γυναικῶν χρι-
στιανῶν κι ἐθνικῶν γιὰ τὸ Χριστὸ σὲ κάθε πόλῃ. Ἡ προσω-
πικὴ της μαρτυρία ἦταν τόσο πειστικὴ, ὥστε ἔπειθε τὶς ἀνα-
ποφάσιστες καὶ στερέωνε στὴν πίστη πρὸ πολὺ τὶς πιστές.

Ἐκεῖ ὅμως ποὺ ἀνέπτυξε ἰδιαίτερη ἱεραποστολικὴ δρᾶ-
ση ἦταν ἡ Ἔφεσος. Ἡ πόλῃ τοῦ Παύλου κι ἀργότερα τοῦ
Ἰωάννη τοῦ Εὐαγγελιστῆ. Στὴν Ἔφεσο συνάντησε τὸ δά-
σκαλό της Ἀπελλιανό, ὁ ὁποῖος εἶχε ἐπιστρέψει στὴν ἰδαι-
τερὴ του πατρίδα. Ὑπέργηρος ὁ Ἀπελλιανός, ὠριμότερος
κι ἀκμαῖος διανοητικά, ἐργαζόταν ἀκόμα νουθετώντας συ-
νεχῶς τοὺς πάντες πῶς νὰ πολιτεύονται καὶ νὰ ἐνισχύουν
τὴν πίστη τους στὸν Κύριο καὶ Λυτρωτὴ μας.

Ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ κι ἀποστολὴ κάποτε παίρνει τέλος.
Ἔτσι καὶ ἡ ὠραία καὶ πλούσια σὲ ἔργα ζωὴ τῆς Εἰρήνης
ἔφτασε στὸ τέλος. Ἐζήτησε σὰν ἀγνή κόρη καὶ παρθένα. Ἡ
ἐνάρετη καὶ πνευματικὴ ζωὴ της πλουτίσθηκε ὄχι μόνο μὲ
ἔργα πίστεως κι ἀγιότητος, ἀλλὰ κι ἀγάπης. Εἶχε διαθέσει
στὴν πατρίδα της τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς πατρικῆς της
περιουσίας σ' ἔργα χριστιανικῆς εὐποιίας κι ἀγαθοεργίας.
Ἔτσι ἔκλεισε ἡ ζωὴ της μὲ ἀγιότητα. Ἡ Ἐκκλησία δίκαια

τὴν συγκαταριθμεί ἀνάμεσα στοὺς ἁγίους τῆς καὶ τιμᾶ τῆ μνήμῃ τῆς στὶς 5 Μαΐου.

Ἡ παράδοση ἐπιφύλαξε στὴν Εἰρήνην δόξα ἱεραπόστολου, ἀλλὰ καὶ φήμῃ θαυματουργῆς ἁγίας. Φέρει τὸν τίτλο τῆς μεγαλομάρτυρας, γιατί τὸ μαρτύριό τῆς, οἱ πολλὲς τῆς ταλαιπωρίες, τὴν καταξίωσαν νὰ φέρει αὐτὸ τὸν ἐπιζήλο φωτοστέφανο.

Νωρὶς στήθηκαν πολλοὶ ναοὶ γιὰ νὰ τιμῆσουν τὴν ἁγία. Ὁ θάνατός τῆς στὴν Ἔφεσο τοποθετεῖται γύρω στὰ 360 μ.Χ. Τότε ἡ Μικρασία ὀλάκερῃ βρισκόταν στὴν ἐξουσία τοῦ Βυζαντίου. Μεταφέρεται ἡ τιμὴ τῆς ὡς ἁγίας στὴ Βασιλεύουσα κι ἀνεγείρεται ναός, τρουλλωτὴ βασιλικὴ κατὰ τὸν ἔβδομο αἰῶνα, κοντὰ στὴν Ἁγία Σοφία. Εἶναι ἓνας μεγαλοπρεπῆς ναός, ἔργο τέχνης βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ὁ ναός σώζεται καὶ ἔχει μετατραπῆ σὲ στρατιωτικὸ μουσεῖο. Ἀντίθεση μὲ τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Εἰρήνης τὰ φονικὰ ὄπλα τοῦ μουσείου.

Γύρω ἀπὸ τὸ βίο τῆς Ἁγίας ὑπάρχουν πολλὰ ἀντιφατικὰ στοιχεῖα. Τὰ Συναξάρια τελικὰ, δὲν μπόρεσαν ν' ἀποκαταστήσουν τὰ γνήσια ἱστορικὰ ἀπὸ τὰ μυθικὰ γύρω στὸ πρόσωπο τῆς μεγαλομάρτυρας. Ἀποδίνουν στὴν Ἁγία τερατώδη θαύματα, πού δὲν ἐξυπηρετοῦν τὴν εὐσέβεια οὔτε ἐξαίρουν καὶ τονίζουν τὴν προσωπικότητά τῆς. Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους δὲν καταγράφονται στὴ βιογραφία τῆς, σ' αὐτὲς τίς σελίδες, τέτοια «θαύματα». Εἶναι θαυματουργή. Ἄλλὰ ἡ ιδιότητά τῆς τούτῃ δὲν ἔχει καμιά σχέση μὲ τοὺς μύθους. Εἶναι φυσικὸ ἡ φήμῃ ὀρισμένων Ἁγίων νὰ ἔχει στοιχεῖα ὑπερβολῆς καὶ ἀπίθανα. Γιατί οἱ εὐσεβεῖς, ἀλλὰ ἀπλοϊκοί, χριστιανοὶ δίνουν, πολλὲς φορές, θεϊκὲς ἀκόμη ιδιότητες στοὺς Ἁγίους. Ἐπίσης ἓνας ἄλλος λόγος εἶναι ὅτι ἀπὸ Συναξαριστὴ σὲ Συναξαριστὴ οἱ ἀντιγραφεῖς ἀβασάνιστα καταχωροῦσαν στὶς βιογραφίες τῶν Ἁγίων, ὅ,τι ἄκουαν γι' αὐτοὺς.

Ἡ Ἑλληνικὴ Χωροφυλακὴ, ἔχει τεθεῖ κάτω ἀπὸ τὴν προστασία τῆς Ἁγίας Εἰρήνης. Ἡ προέλευση τῆς ἐορτῆς αὐτῆς εἶναι κάπως ἀκαθόριστη. Ἄλλὰ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἔργο τῆς Ἁγίας ὑπῆρξε ἰδιαίτερα τὸ σύμβολο τῆς εἰρήνης, τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς τάξης. Στὴν οὐσία καὶ τὸ ἔργο τῆς Χωροφυλακῆς εἶναι ἡ διατήρηση τῆς εἰρήνης, ἡ τάξη κι ἀσφάλεια τῶν φιλήσυχων πολιτῶν. Ἔτσι ταιριάζει ἡ προστάτρια Ἁγία σ' αὐτήν.

† Ὁ Περιστερίου ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ

ΔΙΑΚΙΝΟΥΜΕΝΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ*

6) Καθώς είχομεν τήν ευκαιρίαν νά αναφέρωμεν τόσον προφορικῶς, ὅσον καί γραπτῶς (ιδεῖ σχετικὴν βιβλιογραφίαν εἰς τὸ ἡμέτερον βιβλίον *ΞΕΝΟΣ ΗΜΗΝ...* Ἀθῆναι 1974), ἡ Ἐκκλησία μας εὐρέθῃ τελείως ἀπροετοίμαστος νά ἀντιμετωπίσῃ τὰ τεράστια προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἐδημιούργησεν ἡ αἰφνιδία διακινήσεις χιλιάδων ἐργατῶν πρὸς τὴν Δ. Εὐρώπῃν κατὰ τὴν δεκαετίαν 1960 - 1970. Δὲν ἔλειπαν μόνον τὰ ἀπαραίτητα μέσα, ἀλλὰ καί ἡ πολυτίμος ποιμαντικὴ ἐμπειρία. Τὰ προβλήματα αὐτὰ ἦσαν δι' ἡμᾶς ἐντελῶς νέα.

Βεβαίως ἠδυνάμεθα νά μελετήσωμεν τὸν τρόπον ἀντιμετωπίσεως παρομοίων προβλημάτων ἐκ μέρους τῶν προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως. Ὅμως αἱ Ἐκκλησίαι αὐταὶ καί, ἰδιαιτέρως ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία τῆς Γερμανίας, εἶχον ἀσχοληθῆ κατὰ τὸ παρελθόν, κυρίως, μὲ τὴν συμπαράστασιν τῶν ἐργαζομένων εἰς τὴν ναυτιλίαν (κυρίως τοῦ Ρήνου ποταμοῦ) καί, τελευταίως, μὲ τὴν περίθαλψιν τῶν προσφύγων, οἱ ὁποῖοι κατὰ χιλιάδας ἐγκατέλειπον τὴν Ἀνατολικὴν Γερμανίαν, καταφεύγοντες εἰς τὴν Ὁμόσπονδον Δημοκρατίαν. Ὅμως οἱ Ἕλληνες ἐργάται δὲν ἦσαν φυγάδες ἢ πρόσφυγες καί θὰ ἦτο πολὺ ἄδικον νά τύχουν τῆς ἰδίας μεταχειρίσεως μὲ τοὺς Γερμανοὺς πρόσφυγας. Συνεπῶς, ἡμεῖς δὲν ἠδυνάμεθα νά ἀντιγράψωμεν τὰς μεθόδους τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἢ νά θέσωμεν ὡς βάσιν τὴν ἐμπειρίαν τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς. Ἐπίσης δὲν ἦτο ὀρθὸν νά ἐμπιστευθῶμεν τὴν περίθαλψιν τῶν ἀδελφῶν μας εἰς τὰς ἰδίας ὑπηρεσίας ἢ εἰς τοὺς ἰδίους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἐιργάζοντο διὰ τὴν περίθαλψιν προσφύγων ὄχι ἐργαζομένων εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς βιομηχανίας. Ὁ τρόπος ἐργασίας καί ἡ ἀνάλογος νοστοπρία τῶν στελεχῶν αὐτῶν ἦτο δύσκολον νά ἀποβληθῆ τελείως. Ὁ πειρασμὸς καί, ἐπομέ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 622 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 22 τεύχους.

νως, τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα θὰ ἐδημιούργη, ἐὰν ἐφηρμόζετο ἀδασανίστως ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων ἐργατῶν, θὰ ἦσαν μεγάλα.

Ἐκτὸς τούτου ἡ κοινωνικὴ ἐργασία τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι θεμελιωμένη ἐκκλησιολογικῶς κατὰ τρόπον σύμφωνον πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ποιμαντικὴν ἐργασίαν· ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησιολογία εἶναι ἀνύπαρκτος εἰς τὸν πνευματικὸν χῶρον τῆς Διαμαρτυρήσεως. Δι' αὐτὸν λόγον αὐτὸν ἡ κοινωνικὴ ἐργασία τῶν Προτεσταντῶν δὲν ἐκπηγάζει ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, οὔτε καταλήγει εἰς αὐτό. Κινεῖται περισσότερον ἐπὶ μιᾶς ὀριζοντίου, καθαρῶς κοινωνιολογικῆς διαστάσεως. Ἡ ἀπομίμησις τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἀντιμετώπισεως τῶν ποιμαντικῶν προβλημάτων ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας μας θὰ ἐσήμαινε ἄρνησιν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησιολογίας. Τὸ γεγονός αὐτὸ θὰ ἠδύνατο νὰ ὀδηγήσῃ καὶ μέχρι προδοσίας τοῦ μηνύματος τῆς Ἐκκλησίας, μέχρις ἀντικαταστάσεως αὐτοῦ μὲ τὸ μήνυμα τοῦ κόσμου τούτου, δηλαδὴ, εἰς τὴν ἐκκοσμίκευσιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀντιθέτως, ἡ συνεργασία μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἐπίπεδον μιᾶς Δυτικοευρωπαϊκῆς Χώρας ἢ καὶ ἐπὶ ἐνοριακοῦ ἐπιπέδου, πολὺ δὲ περισσότερον εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς Ἐπιτροπῆς, θὰ ἐπέφεραν ἀγαθοὺς καρπούς. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων θὰ συνέβαλεν οὐσιαστικῶς εἰς τὴν ὀρθὴν ἐκκλησιολογικὴν μελέτην καὶ εἰς τὴν καθαρῶς ποιμαντικὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκάστοτε παρουσιαζομένων προβλημάτων τῶν ξένων ἐργατῶν καί, ἰδιαίτερώς, τῶν Ἑλλήνων ὀρθοδόξων ἐργατῶν τοῦ Δυτικοευρωπαϊκοῦ χώρου.

(Συνεχίζεται)

Πρεσβ. ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»,
Ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140).

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

ΕΝΑ ΣΚΛΗΡΟ ΚΗΡΥΓΜΑ

Οἱ παραδομένοι στὴν ἁμαρτία ἀρνοῦνται τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἰδέα ὅτι εἶναι ἀπὼν, τοὺς χρειάζεται. Τοὺς εἶναι ψυχικὴ ἀνάγκη. Μ' αὐτὴ τὴν ἐθελουσία πλάνη, ναρκώνουν τὴ συνείδησή τους. Ζοῦν μέσα στὴν ψευδαἰσθησὴ μιᾶς ἐλευθερίας τεχνητῆς.

Ἄλλὰ ποιὸς μπορεῖ νὰ παραμερίσῃ τὸν Θεό, τὸν «ὄντα» (Ἐξ. γ', 14); Ἰδοὺ τί λέγει σ' αὐτὸν τὸν Θεὸ ὁ σοφὸς Σολομῶν: «Τὴν σὴν χειρα φυγεῖν ἀδύνατόν ἐστιν· ἀρνούμενοι γάρ σε εἰδέναι ἀσεβεῖς, ἐν ἰσχύϊ βραχίονός σου ἐμαστιγώθησαν» (Σοφ. Σολ. ιστ' 15, 16). Ἄν τὰ λόγια σου δὲν βρίσκουν ἀλήχησιν σὺς ἀναίσθητες αὐτὲς καρδιές, τοὺς μιᾶς μὲ γεγονότα. Αὐτὰ τοὺς ἀποδείχνουν τὴ δύναμή σου καὶ τὴ δικαιοσύνη σου.

Ἀφήνεις νὰ τοὺς βροῦν δεινά. Εἶναι ἡ τιμωρία γιὰ ὅσα ἀνομήματα κάνουν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι. Ἄλλὰ, συνηθέστερα, εἶναι παιδαγωγοί. Σκοπὸ ἔχουν αὐτὰ τὰ γεγονότα νὰ φέρουν τὴν ἀνάνηψη καὶ τὴ μετάνοια. Πιὸ πολὺ εἶναι τῆς ἀγάπης σου καὶ ὄχι τῆς δικαιοσύνης σου φοβερὸ κήρυγμα.

Ἡ ἁμαρτία εἶναι κακό. Καὶ οἱ καρποὶ τῆς, ὀλέθριοι. Δίνει κάποιες χαρές, ἀλλὰ μαζί τους, πάντα, τὸν θάνατο. Ἡ τελικὴ γεύση τῆς εἶναι πικρὴ. Ἄντὶ νὰ μιᾶς ἰκανοποιῇ βαθειά, ὅπως ἐλπίζαμε, μιᾶς ἀφήνει ἕνα μεγάλο κενό, ἕνα φαρμακερὸ κατακάθι. Λέγει ὁ ἀσεβὴς πὼς δὲν ὑπάρχει Θεός. Ἄλλὰ νοιώθει, μὲ διάφορα γεγονότα, βαρὺ τοῦ Θεοῦ τὸ χέρι πάνω του. «Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται» (Γαλ. στ' 7). Πληρῶνεται πάντα ἀκριβὰ κάθε ἱταμὴ παράθληψη τοῦ θείου θελήματος. «Πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μοσθαποδοσίαν» (Ἐβρ. β' 2). Τὸ βεβαιώνει ὁ ἀποστολικὸς λόγος. Τὸ βοᾷ ἡ πείρα.

Ἄλλὰ «οὐκ ἔστιν ὃς ἐλαττώσει τὸ σωτήριον αὐτοῦ. Ἔργα πάσης σαρκὸς ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔστι κρυβῆναι ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ» (Σοφ. Σειρ. λθ' 18, 19). Τίποτε δὲν ξεφεύγει ἀπὸ τῆς θεῆς δικαιοσύνης. Ἄλλὰ καὶ τίποτε ἀπὸ τῆς θεῆς ἀγάπης. Αὐτὴ ἡ τελευταία «θέλει πάντα σωθῆναι» (Α' Τιμ. β' 4). Δὲν τὴ σβῆνει οὔτε καὶ ἡ χειρότερη ἁμαρτία. Ὅσο καμνῆλα καὶ ἂν πέση ὁ ἄνθρωπος, ἐξακολουθεῖ νὰ τὸν διεκδικῆ ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ σφετεριστῆ, τοῦ Διαβόλου. Ἐπιμένει νὰ μᾶς ὑπολήπεται ὡς μιὰ μεγάλη ἄξια, ποὺ ἰσοστάσιό της δὲν εἶναι ὀλόκληρο τὸ ὑλικὸ σύμπαν. Γιατὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτόν, τὸ δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος ἔκλινε τοὺς οὐρανοὺς καὶ κατέβηκε στὴ γῆ. Γι' αὐτόν, γιὰ τὸ πανάκριβο πλάσμα του, ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ σταυρώθηκε. Γι' αὐτόν ἔχυσε τὸ αἷμα του στὸν Γολγοθᾶ.

Ὅταν βλέπουμε τοὺς ἀσεβεῖς νὰ μαστιγώνονται ἀπὸ τὸν Θεό, ἄς εὐχόμεστε νὰ νοιώσουν αὐτὸ τὸ σκληρὸ κήρυγμα. Ἄς αἰσιοδοξοῦμε γιὰ τὰ ἀποτελέσματά του. Δὲν εἶναι πάντα τιμωρία. Πιὸ συχνὰ εἶναι κάλεσμα στὴ σωτηρία.

Εἶναι φυσικὸ στὴν ἀνθρώπινη μικροκαρδία, νὰ ἐπιχαίρει, ἔστω καὶ ὑποσυνείδητα, μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴ μαστίγωση. Καλὰ νὰ πάθῃ, λέμε μέσα μας, ἀπολαμβάνει «ἄξια ὧν ἔπραξεν» (Λουκ. κγ' 41). Πήγαινε γυρεύοντας. Δὲν παίζουν μὲ τὸν Θεό.

Ἄλλὰ μιὰ τέτοια κριτικὴ εἶναι ἄστοχη. Ὁ Θεὸς θέλει κάτι ἄλλο. Θέλει, μ' αὐτὰ τὰ πλήγματα, νὰ κἀνῃ τὸ παιδί του νὰ ἐπιστρέψῃ. Νὰ φέρῃ τὸ ἀπολωλὸς στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Νὰ ἐπαναλάβῃ, στὰ πράγματα, τὴν παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου. Νὰ σπρώξῃ τὸ τέκνο του σὲ συναίσθηση καὶ νὰ τὸ κἀνῃ νὰ πῆ: «Ἀπόλλυμαι. Ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου» (Λουκ. ιε' 17, 18).

Κλάψε, ἂν θέλῃς, τὸν ἁμαρτωλό, ποὺ ὅλα τοῦ πᾶνε καλὰ στὴ φιλόυλη ζωὴ του. Ὅποιον ἀγαπᾷ ὁ Κύριος, τὸν παιδεύει.

“Οποιον, κατά τις άνεξιχνίαστες βουλές του, προορίζει για τόν Παράδεισο, μετέρχεται άκόμη και βία για να τόν εισαγάγη έκει. Τόν χτυπά από πίσω και πλάγια, για να τόν έπαναφέρει έκει από όπου ξεστράτισε και ξέπεσε.

Καί, όχι σπάνια, τó κατορθώνει ό πανάγαθος Πατέρας μας, ό «ποιμήν και έπίσκοπος τών ψυχών ήμών» (Α΄ Πετρ. ε΄ 25). “Ο καλός βοσκός έπαναφέρει στο μαντρί τó άφηνιασμένο ζωο, χρησιμοποιώντας τή γκλίτσα του, χωρίς να λογαριάζει άν τά πλήγματά της προκαλοϋν πόνο. “Ετσι κάνει και ό Θεός για τούς άσεβεΐς. Καί πολλούς άπ’ αυτούς τούς σώζει. Τά δεινοπαθήματά τους μιλοϋν ξαφνικά στη συνείδηση, τήν κάνουν να βγῆ από τά σκοτάδια της στο φώς τῆς θείας χάρης. “Αθέλητά της, ή ίδια ή άμαρτία, με τις φοβερές της συνέπειες, ύπηρετεί αύτή τή χάρη. Σπρώχνει πρòς τόν Θεό. Φανερώνει τόν Θεό.

Πόσοι και πόσοι μπῆκαν στον Παράδεισο μ’ αυτόν τόν τρόπο! “Από τόν ληστή, τόν πρώτο οικιστή του, έως τόν ιερό Αύγουστίνο και έως τις ήμέρες μας.

“Αλλά και σύ, πού πιστεύεις και άγωνίζεσαι να τηρής τόν νόμο τοϋ Εϋαγγελίου, μη θαρρείς ότι είσαι με άντελώς ξεχωριστή περίπτωση. Για να κερδίσης και σϋ τήν “Εδέμ, ό Θεός σε σπρώχνει πρòς τά έκει με θλίψεις πού άφήνει να σε βροϋν. Σε βοηθεΐ με τόν ίδιο τρόπο. Να εύλογῆς αύτες τις θλίψεις και να τις δέχεσαι εύγνώμονα. Εΐναι τρανή άπόδειξη ότι ό Θεός σε αγαπά ιδιαίτερα. Ταπεινώσου κάτω από τó κραταιό χέρι του. Εϋχαρίστησέ τον από τά μύχια τοϋ εΐναι σου, πού σου δείχνει, μ’ αύτή τή βία, ότι άνήκεις στους «υΐους οϋς παραδέχεται» (Έβρ. 1β΄ 6). «Τό κάνει για να μην κακοπάθης στην άλλη ζωή», όπως σε βεβαιώνει ό ιερός Χρυσόστομος.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

« Ε Ο Ρ Τ Ο Λ Ο Γ Ι Ο Ν » *

Πύδνα: παλαιά πόλις τῆς Μακεδονίας ἐπὶ τῆς Δ παραλίας τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, μεταξύ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πηγνεῖοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς Θεσ/νίκης.

Πύθια: τὸ σημερινὸν Κουρί τῆς Βιθυνίας, ἐν ᾧ, ὡς ἀσκητῆς, ἔλλαμψεν ὁ ὅσιος Νικήτας (Φεβ. 4). **Πηγαὶ Πυθίων** παρὰ τὸ Κουρί, χωρίον τῆς ἐπαρχίας Νικομηδείας, ἐν ᾧ ἤθλησαν μαρτυρικῶς αἱ Μηροδόρα, Μητροδόρα καὶ Νυμφοδόρα (Σεπτ. 10).

Ραβέννα: παλαιοτάτη πόλις τῆς Β Ἰταλίας (ν. τοῦ Πάδου), συνδουμένη διὰ διώρυγος μετὰ τῆς Ἀδριατικῆς. Ἔδρα τοῦ ἐπισκόπου Βιταλίου, πολιοῦχου, νῦν, τῆς πόλεως μετὰ καλῶς διατηρούμενα ψηφιδωτά.

Ραιθῶν: περιφημὸς Μονὴ ἐν τῇ ΝΔ παραλίᾳ τῆς Χερσονήσου τοῦ Σινᾶ. Ἐγούμενος τῶν ἐν Ραιθῶ σφαγιασθέντων πατέρων ἦτο ὁ ἐκ Πατρῶν Παῦλος (Ἰαν. 14).

Ρεθύμνος: πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου νομοῦ ἐν Κρήτῃ καὶ ἔδρα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ρεθύμνης καὶ Ἀύλοποτάμου. Αὐτῶν ἤθλησαν τῇ 28ῃ Ὀκτωβρίου οἱ ἄγιοι 4 Νεομάρτυρες (Ἀγγελῆς, Γεώργιος, Ματυήλ καὶ Νικόλαος).

Ρήγιον: 1. πόλις τῆς Καλαβρίας ἐν Ἰταλίᾳ (τὸ σημερινὸν Ρέτζιο). Πρῶτος ἐπίσκοπος Ρηγίου ὁ ἐκ Νικαίας Βιθυνίας Στέφανος (Πρξ. 28,13). 2. πόλις τῆς Θράκης παρὰ τὴν Προποντίδα.

Ρίλα: τὸ ὑψηλότερον τμήμα τοῦ ὄρους Ροδόπη, ἐν Βουλγαρίᾳ. Ἐν αὐτῷ ἡ περιφημὸς σεβασμία Μονή.

Ρόδος: ἡ μεγαλύτερα νῆσος τῶν Δωδεκανήσων, εἰς τὸ ΝΑ ἄκρον

τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὀλίγον ἀπέχουσα ἀπὸ τῶν ἀκτῶν τῆς Μ. Ἀσίας. Τόπος μαρτυρίου Κωνσταντίνου τοῦ Ὑδραίου (Νοεμβρ. 14).

Ροδόστολος: ἐν Μοισίᾳ. Περιοχὴ τῶν Βαλκανίων, ἀντιστοιχοῦσα μερικῶς πρὸς τὴν ἀρχαίαν Θράκην καὶ τὴν Βουλγαρίαν.

Ρώμη πρεσβυτέρα: ἡ ἐνδοξότερα, μετὰ τὰς Ἀθήνας, πόλις τῆς οἰκουμένης, ἡ «αἰωνία πόλις», πρωτεύουσα τῆς Ρωμαϊκῆς αυτοκρατορίας, τῶν Παπῶν καὶ τῆς Ἰταλίας, εἰς τὸ κέντρον αὐτῆς, ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως καὶ πρὸς τὴν δυτικὴν παραλίαν.

«Σάβα» (Σάββα): ἡ ὀνομαστοτέρα λαύρα τῆς Παλαιστίνης καὶ ἐν τῇ περιοχῇ Ἱεροσολύμων ἐπὶ τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων, εἰς ἀπόκηρμον τοποθεσίαν, ὑπεράνω φάρακκος, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Πυρίνου ποταμοῦ. Πρὸς ΒΔ κεῖται ὁ ναὸς τοῦ ἁγ. Νικολάου, λαξευμένος ἐν τὸς βράχου καὶ περιέχων τὸν τάφον τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Εἰς εἰδικὸν θολωτὸν παρεκκλήσιον εὐρίσκεται τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ Ὁσίου. Ἰδρυτῆς τῆς Λαύρας ὁ ὅσιος Σάβας, ὁ ἡγιασμένος. Οἱ ἐν αὐτῷ ἰδιορρυθμὸς ἀσκούμενοι καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς προσερχόμενοι Ἀσκηταὶ ὀνομάζονται «Σαβαΐται».

Σαγγάριος: ποταμὸς τῆς Μ. Ἀσίας ἐκβάλλων εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ἐχει μῆκος 700 χιλιομέτρων.

Σαγματίον ὄρος (Ὑπατον) καὶ **Σαγματῆ ἐρεθ Μονή:** μεταξύ Θηβῶν καὶ Εὐβοίας. Ἐν αὐτῷ ἤθλησεν ἀσκητικῶς Κλήμης ὁ Στυλῆτης. Ἐκεῖ κατέφυγε καὶ ἐμόνασεν ὁ ὅσιος Σεραφεῖμ.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 652 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

Η ΠΟΛΥΩΝΥΜΟΣ ΚΟΡΗ

Η ΧΑΡΑ

Χαρά «εὐάρεστον συναίσθημα, συγκίνησις τῆς ψυχῆς ἐκδηλουμένη διὰ τοῦ γέλωτος, διὰ λάμπειως τῶν ὀφθαλμῶν κ.λπ., εὐφροσύνη». ²³ Κατὰ τὸν φιλόσοφον Σωκράτην· «Οὐκοῦν τοῖς χαίρουσι πάρεστι τ' ἀγαθὰ». ²⁴ Χαίρουν αὐτοί, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἔμπροσθέν των τὰ ἀγαθὰ. Ὅσοι βλέπουν ἐνώπιόν των τὴν Παναγίαν, ὅσοι ζοῦν καὶ πορεύονται ὅπως αὐτὴ ὀρίζει, ἔχουν μαζί των ὄχι ἕνα μόνον ἀγαθὸν ἀλλὰ μύρια. Μάλιστα δὲ τὰ ἀγαθὰ αὐτὰ ἱκανοποιοῦν διττῶς τὸν ἄνθρωπον· καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν. Ἐπομένως διττὴ εἶναι ἡ χαρὰ αὐτοῦ, ὁ ὅποιος αἰσθάνεται συνεχῶς καὶ διὰ τοῦτο τὴν Παναγίαν πλησίον του. Εἶναι δὲ καὶ συνεχῆς καὶ ἀνεκφράστος. Ἦτο ἐπόμενον ἄρα, τὸ πολυτιμότεον ἀγαθόν, εἰς τὸν κόσμον ὁλόκληρον καὶ τὸν ὑπέρκосμον, ἡ Παναγία, ἡ πληροῦσα τὰς καρδίας τῶν πιστῶν χαρὰς ἀνεκφράστου καὶ ἀπεριγράπτου, γὰρ ὀνομασθῆ Ἥ Χαρά.

Τὸν 15 Αὐγούστου εἰς τὰς καταναγκαστικὰς παρακλήσεις ψάλλουν οἱ πιστοί· «Ὁ γλυκασμὸς τῶν Ἀγγέλων, τῶν θλιβομένων ἢ Χαρά... Παρθένε Μήτηρ Κυρίου ἀντιλαβοῦ μου καὶ ρῦσαι τῶν αἰώνιων βασάνων». ²⁵ Χαρά, ἡ Παναγία, τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων. Χαρὰ αὐτῶν, πρὸ παντός, οἱ ὅποιοι θλίβονται, ὑποφέρουν· «Πάντων θλιβομένων ἢ χαρὰ καὶ ἀδικουμένων προστατίς καὶ πενομένων τροφή... Μήτηρ τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου σὺ ὑπάρχεις, Ἄχραντε, σπεῦσον δυσωποῦμεν ρῦσασθαι (σὲ παρακαλοῦμεν γὰρ ἀπαλλάξῃς) τοὺς δούλους σου». ²⁶ Ὅσοι ὑποφέρουν ψυχικῶς τε καὶ σωματικῶς πρὸς τὴν Χαρὰν - Παναγίαν καταφεύγουν καὶ μὲ συντριβὴν καρδίας ἱκετεύουν. Ἡ Παναγία δὲ τοὺς σώζει διὰ παντός. Ὑπάρχει ἀνωτέρα χαρὰ ἀπὸ τὴν σωτηρίαν, ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα! Ἡ Παρθένος ἀνέθρεψε τὸν αἰώνιον Θεὸν καὶ Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ πρὸς αὐτὴν στρέφεται πᾶσα ἀγαθὴ ψυχὴ καὶ ἔταν χαίρη

23. Μ. Ἑλ. Ἑγκ. Τόμος 24ος, σελίς 420.

24. Πλάτωνος Γοργίας, Μένων, κατὰ τὴν ἔκδοσιν COROLI FRIDERICI HERMANNI, ἔκδοσις Α', Μιχαὴλ Σαλιθέρου, σελίς 77.

25. Μικρὸς Παρακλητ. κανὼν, ἑξαποστειλάριον.

26. Μικρὸς Παρακλητ. κανὼν, τροπάριον.

και όταν λυπηται, να ανωτερας, αιωνιου χαρας αξιωθη. Ειναι δε η Παναγια, ως ειπομεν, η χαρα παντων των ανθρωπων «...συ ει το λυτρον» συ ει η παντων χαρα».27 Ακριδως, διότι ειναι η χαρα παντων, ειναι δια τουτο ευλογημενη μεταξυ των γυναικων «Διανοιγεσθωσαν (ως ανοιχθουν) πυλαι πιστως εισδεξασθαι παρθενου λαμπαδοϋχοι εις ναον (δια να δεχθουν με πιστιν αι νεανιδες παρθενου εκχουσαι λαμπαδας, εις τον ναον) αφιχθεισαν την Αχραντον Μητερα και παντων χαραν του Θεου ημων κραζουσαι, ευλογημενη υπαρχεις εν γυναιξει, Θεοτοκε Παρθενε».28 Χαρα, η Αχραντος (ακηλιδωτος), παντων και εμου και σου αναγνωστα. Ολοι πρεπει να αναφωνουν τον υμνον «Χαρας μου την καρδιαν πληρωσον Παρθενε, η της χαρας δεξαμενη το πληρωμα (συ η οποια εδεχθης το πληρωμα της χαρας, τον Χριστον), της αμαρτιας την λυπην εξαφανισασα».29 Ολοι αντιμετωπιζουν προβληματα εις την ζωην. Εχουν αναγκην χαρας και δε οχι προσκαιρου και εφαμαρτου αλλ' αληθινης. Ίδου η πηγη της χαρας η Παναγια, η δεχθεισα εντος της το πληρωμα της χαρας, τον Κυριον του παντος. Εκυησεν, η Παναγνος, την ζωην «την θανατωσασαν θανατον»30, ητοι εγινεν η αιτια να γεννηθη εις τον κοσμον η ζωη και να καταργηθη το κρατος του θανατου. Ουτως εισερχεται θριαμβευτικως ο ανθρωπος εις την αιωνιον χαραν, τον Παράδεισον. Δεν χαριζει αρα, η Παναγια, προσκαιρον χαραν.

Παντων θλιβομενων χαρα, η Παναγια, παντων χαρα, αλλα και χαρα, εξαιρετως, των πιστων «... Χαϊρε χαρα των πιστων χαϊρε λυχνια χρυση και τραπεζα, ορος και πυλη νοητη χαϊρε θειον οχημα του Βασιλεως Χριστου χαϊρε λυσις της αρρας (της κατάρρας) παντευλογητε»31. Αμετρητα «χαϊρε» απευθυνονται προς την χαραν - Παναγιαν απο χειλη ευσεβη. Αρα αμετρητοι ειναι αι ευεργεσιαι της. Χαϊρουν οι πιστοι, διότι εκχουν ενωπιον των, συμβοηθον, την Παρθενον, χαϊρουν και οι Αρχαγγελιοι, οι Αποστολοι, οι προφηται και οι μαρτυρες της πιστεως μας «Φωνη σοι

27. Νοεμ. 21, ε'.

28. Νοεμ. 24, εσπερας.

29. Μικρος Παρακλητ. κανων, ωδη θ'.

30 Νοεμ. 25, ε'. «Θανατωσον Παρθενε την ζωσαν μου αμαρτιαν, ζωην η κυησασα, την θανατωσασαν θανατον».

3. Σεπτ. 27, θ'.

δοῶμεν, Παρθένε, περιχαρῶς τοῦ Ἀρχαγγέλου· χαίρε ἡ χαρά, τῶν Ἀγγέλων καὶ Ἀποστόλων τὸ σεμνολόγημα καὶ Προφητῶν τὸ κήρυγμα καὶ τῶν Μαρτύρων τὸ στεφάνωμα»³². Εἶναι «... Ἀγγέλων τὸ καύχημα καὶ σεμνολόγημα»³³. Χαρὰ ἡ παντευλόγητος! Ἄρα «χαίρε» ἄπειρα τῆς ἀνήκου· «χαίρε θρόνε Ὑψίστου πυρίμορφε· χαίρε Θεοῦ χωρίον εὐρυχωρότατον· χαίρε Ἀποστόλων εὐπρεπές Ἀγνὴ στεφάνωμα» (Ὁκτ. 11, θ'). Αὐτὴ ἐστεφάνωσε, διὰ τοὺς ἀγῶνας ὑπὲρ τῆς πίστεως, τοὺς μάρτυρας καὶ τοὺς ἀποστόλους. Γνωρίζουν οἱ πιστοί, ὅτι εἶναι ἐτοίμη νὰ στεφανώσῃ καὶ αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς χαροποιήσῃ, δι' αὐτὸ ἀπευθύνουν τὸν μεγαλοπρεπῆ τοῦτον ὕμνον καὶ τὸ «χαίρε ἡ μόνη τὴν χαρὰν ἀνεριμνηστῶς τεκοῦσα... χαίρε μαρτύρων στεφάνωμα»³⁴. Εἶναι τοῦτέστιν ἡ μόνη ἡ τὴν χαρὰν γεννήσασα καὶ συνεπῶς ἡ μόνη χαροποιοῦσα τὸν ἄνθρωπον. Εἶναι ἡ χαρὰ πάσης τῆς οἰκουμένης· «Σήμερον ἡ χαρὰ πάσης τῆς οἰκουμένης στειρωτικῆς ἐκ μήτρας γεννᾶται παραδόξως, ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου μου»³⁵. Αὐτὸ τὸ «μου» δεικνύει οἰκειότητα, δεικνύει φίλτρον, ἀγάπην τοῦ πιστοῦ πρὸς τὸ πανάγιον πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸν θεωρεῖ καὶ ἀναγγωρίζει Κύριον. Εἶναι Κύριος ὢλων τῶν ἀγαθῶν του, Κύριος τῆς ζωῆς του· «Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς» κατὰ τὴν Γραφήν. Δι' αὐτὸ τὸν ὀνομάζει καὶ τὸν πιστεύει διὰ Κύριόν του. Καλῶν ὅμως καὶ ἀναγγωρίζων ὁ πιστός, τὸν υἱὸν τῆς Παρθένου Κύριον, καλεῖ καὶ ἀναγγωρίζει καὶ ταύτην ὡς Κυρίαν. Εἶναι, κατὰ τὴν ὑμνολογίαν τῆς Ἐκκλησίας μας, Κυρία, Βασίλισσα τῶν Ἀγγέλων, Κυρία πάντων καὶ ἐπομένως καὶ τῆς χαρᾶς. Χαρὰ πάσης τῆς οἰκουμένης καὶ παγκόσμιος χαρὰ· «Ἡ παγκόσμιος χαρὰ ἐκ τῶν δικαίων ἀνέτειλεν ἡμῖν, ἐξ Ἰωακείμ καὶ τῆς Ἄννης, ἡ πανύμνητος Παρθένος· ἥτις δι' ὑπερβολὴν καθαρότητος ναὸς Θεοῦ ἔμφυχος γίνεται καὶ μόνη κατὰ ἀλήθειαν Θεοτόκος γνωρίζεται»³⁶.

(Συνεχίζεται)

ΑΡΙΣΤ. ΠΑΥΛΟΥ

32. Ἰουλ. 28, θ'.

33. Μαρτ. 26, α'.

34. Αἰγ. 24, γ'.

35. Σεπτ. 7, αἴνοι.

36. Σεπτ. 7—ἐσπέρας.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ*

Γ'

Πολύ συχνά όμως ακούομε σήμερα στους ναούς μας ἀντί τοῦ κοινωνικοῦ νὰ ψάλλεται κάτι ἄλλο· ὁ πολυέλεος, τὸ «Δούλοι Κύριον», «Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος», «Λόγον ἀγαθόν», τὰ Τυπικά, ὁ ἄμωμος, τὸ «Ποῦ πορευθῶ...», καμμιά φορά καὶ θεομητορικά ἢ ἄλλα τροπάρια, ψαλμοὶ κ.λπ. Αὐτὸ δὲν γίνεται χωρὶς λόγο. Οἱ ψάλτες μας εἶναι μουσικοί, καλλιτέχνες, ποὺ ζοῦν στὴν ἐποχὴ μας καὶ ἔχουν συναίσθησι τῶν καλλιτεχνικῶν τάσεων καὶ τοῦ μουσικοῦ αἰσθητηρίου τῶν συγχρόνων μας, περισσότερο ἴσως ἀπὸ ἄλλους μὴ μουσικούς. Εἶναι κοινὴ, πάντως, διαπίστωσις, ὅτι τὰ ἀργὰ καὶ μακρόσυρτα μέλη, μὲ τοὺς πολλοὺς ἀνατολισμούς των, δὲν ἀρέσουν στοὺς σημερινούς, ἰδίως στοὺς νέους, ἀνθρώπους. Ὅταν τὰ κοινωνικὰ πῆραν τὴν μορφή τῶν ἀργῶν αὐτῶν μελῶν, τὸ κοινὸ μουσικὸ αἶσθημα ἀρεσκόταν σ' αὐτὰ καὶ ἡ κοσμικὴ μουσικὴ ἀκολουθοῦσε περίπου τὶς ἴδιες γραμμές. Πολλοὶ πῆγαιναν στοὺς ναοὺς γιὰ νὰ ἀπολαύσουν τέτοιου εἴδους ἀργὰ μέλη. Σήμερα συμβαίνει τὸ ἀντίθετο· οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι ἀπωθοῦνται ἀντὶ νὰ ἐλκυσθοῦν ἀπὸ τέτοιου εἴδους μουσικῆ. Τὰ μουσικὰ ἰδεώδη τῆς ἐποχῆς μας εἶναι τελείως διαφορετικά. Ἐξ ἄλλου οἱ ψάλτες μας ἔχουν συναίσθησι καὶ τῶν τεχνικῶν δυσχερειῶν μιᾶς ἀργῆς μελωδίας. Ἡ καλὴ ἐκτέλεσις τῆς ἀπαιτεῖ ἀρίστη μουσικὴ γνῶσι καὶ ἰδιαίτερα φωνητικὰ χαρίσματα. Ἄλλὰ οὔτε ὅλοι μουσικοδιδάσκαλοι εἶναι, οὔτε ὅλοι καλλιτέλεσται. Ἐνα σύντομο μέλος ἀνταποκρίνεται καλλίτερα καὶ στὶς μουσικὰς καὶ στὶς φωνητικὰς ἰκανότητες τῶν περισσοτέρων καὶ στὸ κοινὸ αἰσθητήριον εἶναι πῶς εὐπρόσδεκτο. Στὴν ἀναζήτησι όμως τῆς λύσεως δίδεται τὶς περισσότερες φορὰς ἐσφαλμένη διέξοδος γιὰ τοὺς λόγους ποὺ ἀναφέραμε στὴν ἀρχὴ τῆς ἀπαντήσεως. Ἔτσι ακούομε στὴν ἀναστάσιμη ἡμέρα τῆς Κυριακῆς τὸν νεκρώσιμο ἄμωμο, σὲ χαρμόσυνες ἡμέρες τὸ κατανυκτικὸν «ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος ἔκει ἔκαθησαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν...» καὶ γενικῶς ἄλλα κοινωνικὰ ἀντὶ ἄλλων καὶ ἄσχετα ψαλμωδῆματα ἀντὶ προτροπῆς, πρὸς τὴν θείαν κοινωνίαν.

* Συνέχεις ἐκ τῆς σελ. 40 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

Ἡ γνῶσις ὁμῶς καὶ ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς παραδόσεως καὶ τῶν ἀπεριορίστων δυνατοτήτων ποῦ μᾶς παρέχει, μπορεῖ καὶ πάλι νὰ δώσῃ τὴν σωστὴ λύσι. Τὸ κοινωνικὸ εἶπαμε ὅτι κατ' ἀρχὴν εἶναι στίχος ψαλμοῦ. Ὁ ψαλμὸς ἐψάλλετο δλόκληρος ἢ ἀντιφωνικῶς κατὰ στίχον, ὅπως ὁ 50ὸς κατὰ τὸν ὄρθρον τῆς Κυριακῆς, ἢ ἐστιχολογεῖτο ὁ ψαλμὸς καὶ σὲ κάθε στίχο ἐψάλλετο ὡς ἐφύμνιο τὸ κοινωνικὸ, ὁ καίριος δηλαδὴ στίχος, κατὰ τὸν τύπο ποῦ φάλλεται σήμερα τὸ «Ἀνάστα, ὁ Θεός,...» τὸ μέγα Σάββατο, τὰ προκείμενα κ.λπ. Ἡ ἐπαναφορὰ τοῦ ἀρχαίου τρόπου αὐτοῦ τῆς ψαλμωδίας καὶ τὸ αἴτημα τῆς ἐποχῆς θὰ καλύψῃ καὶ συνεπῆς πρὸς τὴν παράδοσι καὶ τὴν τάξι τῆς Ἐκκλησίας θὰ εἶναι. Ὅπως δηλαδὴ οἱ ψάλτες περιώρισαν τὴν ψαλμωδίαν τοῦ κοινωνικοῦ στήν ἀργὴν ψαλμωδίαν τοῦ ἐνὸς στίχου ἀκολουθώντας τὶς προτιμήσεις τὶς ἰδικῆς των καὶ τῆς ἐποχῆς των, ἔτσι τώρα πάλι γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους, ἐπιστρέφοντας στὴν παράδοσι, μποροῦν νὰ ἐπαναφέρουν τὴν εὐρυθμὴν ψαλμωδίαν τῶν ψαλμῶν ὁλοκληρῶν. Θὰ φάλλουν ὁμῶς ὄχι τὸν τυχόντα ψαλμὸν ἢ τὸν ψαλμὸν τῆς ἰδικῆς των ἀτομικῆς προτιμήσεως, ἀλλὰ ἐκεῖνον ποῦ ἀπαιτεῖ ἡ τάξις καὶ τὸ Τυπικόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἔχει ληφθῆ τὸ κοινωνικόν, καὶ ποῦ συμφωνεῖ πρὸς τὸ θέμα τῆς θείας κοινωνίας ἢ πρὸς τὸ θέμα τῆς ἐκάστοτε ἐορτῆς. Γιὰ ὠρισμένα, θέβαια, κοινωνικὰ μὴ ψαλμικά, ὅπως τὰ βιβλικὰ κοινωνικὰ τοῦ Πάσχα, τῆς Μεσοπεντηκοστῆς καὶ τῶν Φώτων, καὶ γιὰ τὰ κοινωνικὰ ποῦ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὕμνογραφικῆς συνθέσεως, ὅπως τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, ὑπάρχει ἰδιαιτέρο πρόβλημα, ποῦ ἔχει ἀνάγκη ἰδιαιτέρας μελέτης τῶν χειρογράφων γιὰ νὰ εὑρεθῆ ὁ τρόπος τῆς ἀρχαίας στιχολογίας των. Ἴσως εἰσήχθησαν καὶ σὲ ἐποχὴν ποῦ εἶχε ἐπικρατήσῃ ἡ ψαλμωδία τῶν ἀργῶν κοινωνικῶν. Ἀλλὰ αὐτὰ ἀποτελοῦν ἐξαιρέσεις. Τὰ περισσότερα καὶ τὰ συνηθέστερα κοινωνικὰ εἶναι ψαλμικοὶ στίχοι. Ὅταν φάλλεται δλόκληρος ὁ ψαλμὸς, θὰ ἔχωμε καὶ ἓνα ἄλλο πλεονέκτημα, ποῦ χάσαμε μὲ τὴν ἀργὴν ψαλμωδίαν τοῦ ἐνὸς στίχου· ὁ λαὸς θὰ γνωρίσῃ καὶ πάλι τοὺς ψαλμοὺς καὶ θὰ τραφῆ ἀπὸ τὴν στερεὰ βιβλικὴν πνευματικὴν τροφὴν ποῦ παρέχουν.

Γιὰ διευκόλυνσι παρέχομε κατωτέρω ἀλφαθητικὸν πίνακα τῶν εἴκοσι κυριωτέρων ἐν χρῆσει ψαλμικῶν κοινωνικῶν μὲ ἀναγραφὴν τῶν ψαλμῶν των:

«Ἀγαλλιᾶσθε, δίκαιοι, ἐν Κυρίῳ...»	Ψαλμὸς	32.
«Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν»	»	148.
«Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ...»	»	46.

«Γεύσασθε καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος»	Ψαλμὸς	33.
«Εἰς μνημόσυγον αἰώνιον ἔσται δίκαιος»	»	111.
«Εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν...»	»	18.
«Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων...»	»	8.
«Ἐν τῇ φωτὶ τῆς δόξης τοῦ προσώπου σου...»	»	88.
«Ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιών...»	»	131.
«Ἐξηγέρθη ὡς ὁ ὑπνῶν Κύριος...»	»	77.
«Ἐπαίνει Ἱερουσαλήμ τὸν Κύριον...»	»	147.
«Ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς...»	»	4.
«Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος...»	»	117.
«Λύτρωσιν ἀπέστειλε Κύριος...»	»	110.
«Μακάριοι οὓς ἐξελέξω καὶ προσελάβου...»	»	64.
«Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα...»	»	103.
«Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι...»	»	115.
«Σωτηρίαν εἰργάσω ἐν μέσῳ τῆς γῆς...»	»	73.
«Τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἀγαθόν...»	»	142.
«Τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλῃς...»	»	50.

Φ.

= Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α =

Κ. Γ. Μπόνη, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τοῦ Ἁγίου Ἐγνατίου Ἐπιστολαί. Α' πρὸς Ἐφεσίους. — **Ἐπίκαιρα**. — **Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τὰ στοιχεῖα τῆς Χριστιανικῆς Λατρείας ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, Δ'. — **Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου**, Ἡμερολόγιον Κηρύγματος (Φεβρουάριος). — **Πρωτοπρεσβ. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου**, Ἐπιτροπὴ μελέτης προβλημάτων διακινουμένων ἐργατῶν. — **Βασ. Μουστάκη**, Ἐνα σκληρὸν κήρυγμα. — **Οἰκονόμου Κωνσταντίνου Πλατανίτη**, «Ἐορτολόγιον». — **Ἄριστ. Παύλου**, Ἡ Πολυώνυμος Κόρη. Ἡ Χαρά. — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικῆς, κανονικῆς καὶ ἄλλης ἀπορίας.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1, Ἀθῆναι 140. Προϊστάμ. Τυπογρ. Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 787978.